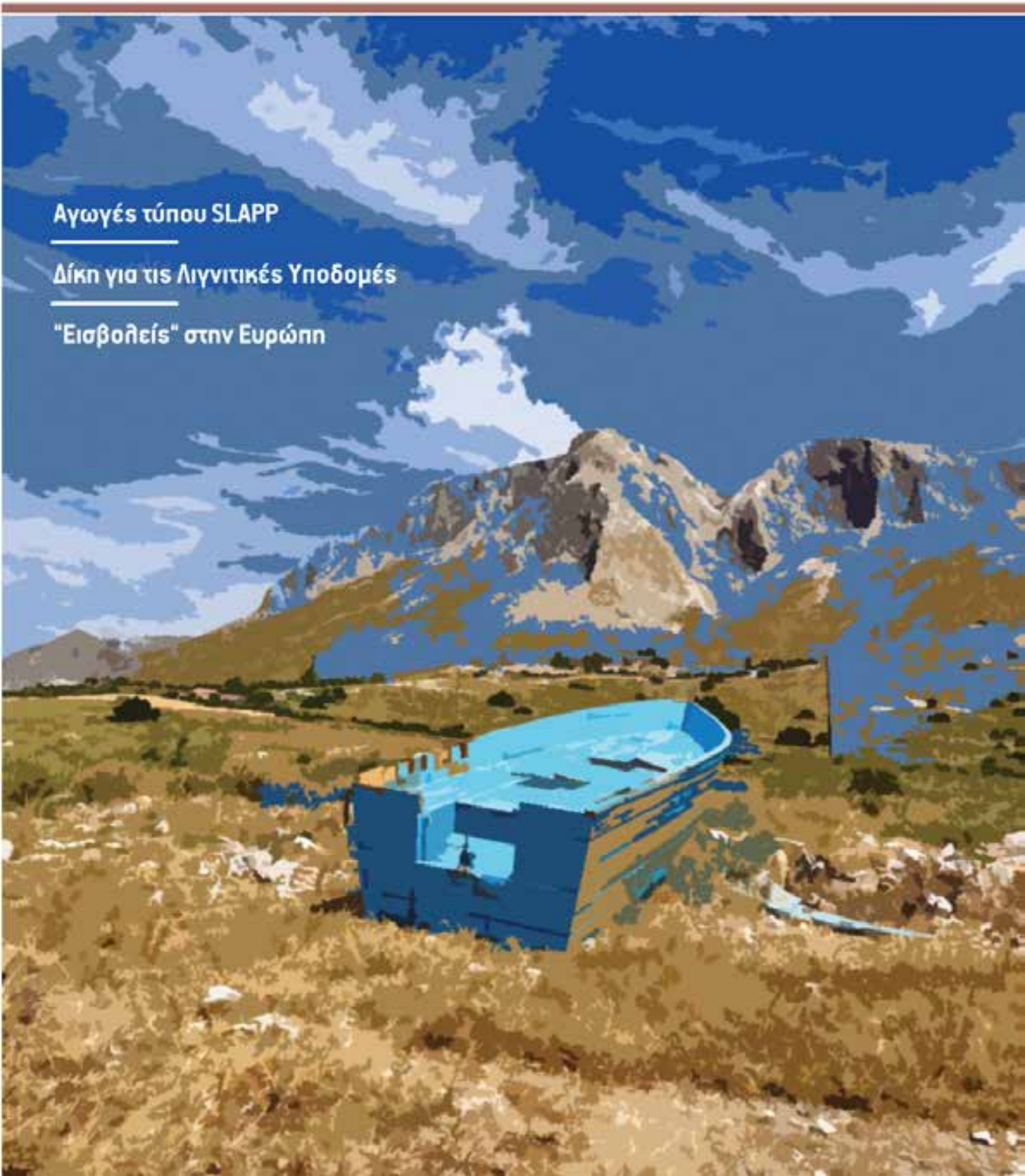
ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΗ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ - ΑΡ. ΦΥΛ. 170, ΧΡΟΝΟΣ 36ος, ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2026 - ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ

ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΝΤΥΠΟΥ 4432
ISSN: 1108-7315

Αγωγές τύπου SLAPP

Δίκη για τις Λιγνιτικές Υποδομές

"Εισβολείς" στην Ευρώπη

Editorial

Το νέο δικαστικό έτος μόλις ξεκίνησε και… έχουμε και λέμε: Νέο κληρονομικό δίκαιο, που ήδη έχει τεθεί σε εφαρμογή, ηλεκτρονική πλατφόρμα προσδιορισμού ανακοπών, που ήδη έχει ανοίξει, περιορισμός ποσού στο δικαίωμα αναίρεσης, που ήδη ισχύει, «κώδικας εναλλακτικής επίλυσης διαφορών», που ψηφίζεται εντός ολίγου και αλλάζει τα πάντα στην προδικασία των πολιτικών υποθέσεων, μεγάλες αλλαγές στον Κώδικα Δικηγόρων, που αναμένονται μέχρι τέλος του 2026. Προηγήθηκαν, λίγο καιρό πριν, οι επιπλέον τροποποιήσεις στην τακτική διαδικασία, νέες προθεσμίες άσκησης πολιτικών ενδίκων μέσων, αλλαγή της καθ' ύλην αρμοδιότητας, νέος δικαστικός χάρτης για την τοπική αρμοδιότητα.

Δύσκολο πραγματικά να θυμηθεί κανείς όλα όσα έχουν αλλάξει τόσο πολύ και τόσο ξαφνικά, μέσα σε ελάχιστα χρονικά διαστήματα. Ίσως ποτέ άλλοτε δεν επικρατούσε τόση αβεβαιότητα και τέτοια ανασφάλεια στην απονομή του Δικαίου και φυσικά τόσο μεγάλη αγωνία και άγχος σε εμάς τους δικηγόρους για να μπορέσουμε να κάνουμε σωστά τη δουλειά μας. Πόσοι άραγε λ.χ. γνωρίζουμε το πρόσφατο νομοθέτημα για τις λεγόμενες «αγωγές slapp»; Μας ενημερώνει γι'αυτό ο **Σταύρος Κατσούλης**.

«Είδες η ΔΕΗ;». Οι παλιότεροι σίγουρα θυμούνται την περίφημη πια ατάκα του Γιάννη Γκιωνάκη από τη σχετική διαφήμιση. Σήμερα πάντως δεν αναφέρεται για καλό, μια και η ΔΕΗ και ο ΔΕΔΔΗΕ βρίσκονται στο επίκεντρο ερευνών για τις δασικές πυρκαγιές, όπως επισημαίνει ο **Γιάννης Καρδαράς** στο πολύ ενδιαφέρον άρθρο του. Παράλληλα, η **Λίλη Αποστολίδου** γράφει για την επικείμενη δίκη στο ΣτΕ που αφορά στην κατεδάφιση των λιγνιτικών μονάδων, ζήτημα σοβαρότατο και κρίσιμο για το ενεργειακό μέλλον της χώρας.

Εδώ και πολλά χρόνια, το προσφυγικό ζήτημα εξακολουθεί να παραμένει στην επικαιρότητα και να προκαλεί έντονες αντιπαραθέσεις. Με αφορμή τα γνωστά επεισόδια στη Θέουτα, ο **Διονύσης Τσελέντης** σχολιάζει τις απόψεις περί «εισβολέων» στην Ευρώπη, υπενθυμίζοντας ταυτόχρονα τα εγκλήματα της αποικιοκρατίας και αναζητώντας τα αίτια που οδηγούν τους ανθρώπους να εγκαταλείπουν τις εστίες τους. Ας μην ξεχνάμε ότι η κύρια ίσως αιτία της δημιουργίας προσφύγων, οι πόλεμοι, εξακολουθούν να μαίνονται στην περιοχή της Μέσης Ανατολής. Και, όπως επισημαίνει ο **Δημήτρης Σταθακόπουλος,** μια ενδεχόμενη σύγκρουση Ισραήλ –Τουρκίας, με φόντο τη Συρία, θα φέρει και τη χώρα μας μπροστά σε πραγματικά δύσκολα διλήμματα.

Η «Δ.Ε.» προσπαθεί να αναδείξει κάθε προσπάθεια για την επανένταξη των παραβατών

του νόμου και η **Ιωάννα Θεοδωράτου** παρακολούθησε και μας παρουσιάζει τη θεατρική παράσταση με τίτλο «ΓΥΝΑΙ», του Στάθη Γράψα, που δόθηκε με τη συμμετοχή κρατουμένων στις γυναικείες φυλακές Θήβας. Αλήθεια, πόσο πίσω άραγε φτάνουν οι ανθρώπινες αντιδικίες; Ο **Χαράλ. Μαραβέλιας** μας μεταφέρει στην πρώτη αποτυπωμένη εγγράφως αντιδικία στην ιστορία του Ελληνικού Δικαίου. Και, μια και ο λόγος για ιστορία και παράδοση, ο **Δημήτρης Πιστικός** καυτηριάζει την προσπάθεια ορισμένων διανοουμένων να απαξιώσουν την παράδοση και την πνευματική μας περιουσία: «πολεμώντας με τα 'είδωλα' δημιουργούν μια νέα ειδωλολατρία», γράφει χαρακτηριστικά. Παράλληλα, η **Ιωάννα Γεωργούλια** μας συστήνει τον «Φιλόσοφο Βασιλέα», τον στωικό φιλόσοφο, αυτοκράτορα Μάρκο Αυρήλιο.

Είναι γνωστό ότι οι δικηγόροι Πειραιά, δεν περιοριζόμαστε μόνο στα δικόγραφα, αλλά παράγουμε και πολιτισμό. Η θεατρική ομάδα του Συλλόγου μας για μια ακόμη χρονιά πρόσφερε γέλιο αλλά και συγκίνηση, όπως γράφει η **Μαρία Μητροπούλου,** με τη θεατρική παράσταση «ΞΥΠΝΑ ΒΑΣΙΛΗ» του Δημ. Ψαθά, γεμίζοντας ασφυκτικά το Δημοτικό Θέατρο Πειραιά και τις δύο ημέρες των παραστάσεων. Παράλληλα, όπως μας ενημερώνει η **Φυλλίνα Σαράντη,** η μόλις λίγων μηνών ομάδα παραδοσιακών χορών του Συλλόγου, συμμετείχε με επιτυχία στην παράσταση «Άλς Ερατεινή», μαζί με άλλους δικηγορικούς συλλόγους της Χώρας.

Η **Αθηνά Βάτου**, ο **Σωτήρης Αθανασάκος** και ο **Άγγελος Σκαρίμπας**, τρεις συνάδελφοι εξαιρετικοί, με ήθος και ευγένεια, αγαπητοί σε όλο τον δικηγορικό κόσμο, δυστυχώς έφυγαν πρόσφατα από τη ζωή. Όλοι εμείς οι συντελεστές του Περιοδικού, εκφράζουμε τα θερμά μας συλλυπητήρια στις οικογένειές τους.

Η Δικηγορική Επικαιρότητα εύχεται σε όλους τους συναδέλφους καλή δικαστική χρονιά.

Ηλίας Τζιτζικάκης
Συντονιστής Συντακτικής Επιτροπής

ΠΕΡΙ ΕΧΟΜ ΕΝΑ

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΗ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΗ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ / **170** / ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

01 Editorial

04 Αγωγές τύπου SLAPP - (Strategic Lawsuits Against Public Participation) Νόμος 5326/2026

08 "Εισβολείς" στην Ευρώπη

13 ΓΥΝΑΙ - μια διαφορετική παράσταση

16 Υπογειοποίηση δημοσίων & ιδιωτικών δικτύων εντός δασικών περιοχών

20 Απόφαση του Δικηγορικού συλλόγου Πειραιά να προσφύγει δικαστικά για τις μη κρατικές νομικές σχολές

21 Η πρώτη αντιδικία στην ιστορία του ελληνικού δίκαιου
Μέρος α΄
Δίκαιο και γραφή

26 Θεατρική ομάδα του ΔΣΠ "ΞΥΠΝΑ ΒΑΣΙΛΗ"

29 Δικαστικός αγώνας για τη διατήρηση λιγνιτικών υποδομών - Μια άλλη όψη του ενεργειακού προβλήματος

32 ΣΤΙΞΕΙΣ - Διανοούμενοι και παράδοση

36 Από τη Συρία στα κατεχόμενα. - Πόσο μακριά μπορεί να φτάσει μια σύγκρουση Ισραήλ - Τουρκίας και τι θα κάνει το ΝΑΤΟ;

39 Απόφαση Δ.Σ. Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιά για το ΣχΝ «Κώδικας Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών»

40 Όταν οι Δικηγόροι αφήνουν για λίγο τη Δικογραφία και πιάνουν τον χορό

41 Ο επιδραστικός Στωικός Μάρκος Αυρήλιος

46 Αποφάσεις Ολομέλειας στη συνεδρίαση της 12/9/2026 στην Ερμούπολη της Σύρου

48 Συνάδελφοι που έφυγαν...

ΕΚΔΟΣΗ
ΤΟΥ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ
ISSN: 1108-7315
ΗΡΩΩΝ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ 47, ΠΕΙΡΑΙΑΣ
ΤΗΛ.: 210-4176.251
http://www.dspeir.gr
ΕΚΔΟΤΗΣ - ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ:

ΗΛΙΑΣ ΚΛΑΠΠΑΣ
ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Δ.Σ.Π.

ΗΛΙΑΣ ΤΖΙΤΖΙΚΑΚΗΣ
ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ ΣΥΝΤ. ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
itzitzikakis@gmail.com

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ
ΛΙΛΗ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ
apostev@gmail.com
ΠΕΤΡΟΣ ΛΑΚΟΥΤΣΗΣ
lakoutsis.p@gmail.com

ΜΕΛΗ ΣΥΝΤ. ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ:
Αλειφεροπούλου Μαρίνα | Αποστολίδου Λίλη | Βούτας Ιωάννης | Γαϊτανάρος Γρηγόρης | Γεωργούλια Ιωάννα | Θεοδωράτου Ιωάννα | Λακούτσης Πέτρος | Μητροπούλου Μαρία | Παναγιωτακοπούλου Σίσσυ | Πιστικός Δημήτριος | Σαπουντζάκης Γιώργος | Σαράντη Μαρία Τριανταφυλλιά | Σαρρής Θεόδωρος | Στυλιανού Αριάνα | Τσαγκαράκη - Μπαΐζου Κική | Τσελέντης Διονύσης | Τσουρούλης Ευάγγελος | Φλωροπούλου - Μακρή Μαίρη

*Χειρόγραφα δημοσιευμένα ή μη δεν επιστρέφονται

*Τα ενυπόγραφα κείμενα εκφράζουν προσωπικές απόψεις

*Επιτρέπεται η αναδημοσίευση κειμένου υπό τον όρο να αναγραφεί η πηγή

Τυπογραφείο Καραγιάννη
Νοταρά 92, Πειραιάς 185 35 · info@typokaragiannis.gr
τ. 210 4170 479 · 210 4136 322 · www.typokaragiannis.gr

του ΣΤΑΥΡΟΥ **ΚΑΤΣΟΥΛΗ**
Δικηγόρου ΔΣΠ

Αγωγές τύπου SLAPP

(Strategic Lawsuits Against Public Participation)

Νόμος 5326/2026

Μία νέα και, από ό,τι φαίνεται, αρκετά διαδεδομένη διεθνής πρακτική που χρησιμοποιείται από ισχυρά οικονομικά, πολιτικά και επιχειρηματικά κέντρα είναι η άσκηση μαζικών αγωγών τύπου **SLAPP** (Strategic Lawsuits Against Public Participation). Σκοπός της άσκησης αυτών των αγωγών είναι να αποθαρρύνουν ή να εμποδίσουν ολοκληρωτικά την άσκηση δημόσιας κριτικής που προέρχεται από φυσικά πρόσωπα ή διάφορες μορφές συλλογικής δράσης, όπως, για παράδειγμα, ερευνητές, δημοσιογράφους, ακτιβιστές κλπ. Η πρακτική που ακολουθήθηκε είναι απλή στη φιλοσοφία της. Ο «ενοχλούμενος» από την κριτική πάσης φύσεως, συνήθως με μεγάλη οικονομική επιφάνεια, έσπευδε να ασκεί σωρεία αγωγών εις βάρος των ασκούντων δημόσια κριτική προσώπων-εναγομένων, συνήθως πολύ ασθενέστερων, οι οποίες στην πραγματικότητα δεν είχαν ως στόχο την επιδίκαση αποζημιώσεων, αλλά την εξουθένωση, κυρίως οικονομική, και τον εκφοβισμό των προσώπων αυτών, ώστε να εξαναγκαστούν να υποχωρή-

σουν και να σταματήσουν την κριτική τους.

Για την αντιμετώπιση αυτής της διογκούμενης πρακτικής ήδη είχε εκδοθεί η Οδηγία (ΕΕ) 2024/1069 στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με σκοπό τον περιορισμό του φαινομένου. Στο πλαίσιο της προσαρμογής στην ανωτέρω οδηγία ψηφίστηκε στην Ελλάδα ο νόμος 5326/2026 (ΦΕΚ Α΄ 125/4.8.2026) με τίτλο: «Μέτρα για την προστασία από στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού σύμφωνα με την οδηγία 2024/1069- Νέο πλαίσιο για τη συμμόρφωση της Διοίκησης στις δικαστικές αποφάσεις – Λοιπές διατάξεις».

Το παρόν άρθρο έχει περισσότερο ενημερωτικό χαρακτήρα και περιλαμβάνει μία πρώτη και συνοπτική παρουσίαση των βασικών διατάξεων του νέου νόμου. Η αποτίμηση των ρυθμίσεων προφανώς θα είναι έργο της νομικής θεωρίας και της νομολογίας, όπως θα διαμορφωθεί από την εφαρμογή αυτού του νέου νομικού πλαισίου. Με αυτές τις σκέψεις παρατίθεται κατωτέρω ο πυρήνας πλαισίου της κοινοτικής οδηγίας, παρουσιάζονται οι επιλογές του Έλληνα νομοθέτη και γίνεται μία πρώτη απόπειρα σχολιασμού της.

Α. Πυρήνας του ευρωπαϊκού πλαισίου - Η Οδηγία (ΕΕ) 2024/1069

Παρουσιάζεται κατωτέρω για λόγους οικονομίας του χώρου εν συντομία το πλαίσιο που θέτει η οδηγία, ώστε να δοθεί μετά περισσότερη έμφαση στην παρουσίαση των διατάξεων του ν. 5326/2026.

Το ευρωπαϊκό πλαίσιο των αγωγών τύπου SLAPP στηρίζεται σε τέσσερις βασικούς άξονες:

1. Ορισμός της καταχρηστικής διαδικασίας και της συμμετοχής του κοινού, δηλαδή των πληττόμενων προσώπων — άρθρο 4.
2. Αίτηση απόρριψης των αγωγών SLAPP σε πρώιμο στάδιο, δηλαδή πριν από τη συζήτηση της κύριας υπόθεσης — άρθρα 6, 7 και 11·
3. Μετακύλιση του βάρους τεκμηρίωσης της αγωγής στον ενάγοντα τέτοιας αγωγής, όταν ζητείται πρόωρη απόρριψη από τον πληττόμενο — άρθρο 12·
4. Έξοδα, αποζημίωση και αποτρεπτικές κυρώσεις για την άσκηση αγωγής SLAPP— άρθρα 14 και 15.

Η Οδηγία αποτελεί, κατά βάση, ελάχιστο επίπεδο προστασίας και αφορά υποθέσεις με διασυνοριακές επιπτώσεις. Τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίσουν ευνοϊκότερες εθνικές ρυθμίσεις, μεταξύ άλλων και για αμιγώς εσωτερικές υποθέσεις, σύμφωνα με το άρθρο 3.

Β. Οι ρυθμίσεις του ν. 5326/2026-Συνοπτική παρουσίαση

1. Πεδίο εφαρμογής – άρθρα 1 έως 4

Ο νόμος 5326/2026 :

- ενσωματώνει στην ελληνική έννομη τάξη την Οδηγία (ΕΕ) 2024/1069,
- επεκτείνει τις εγγυήσεις της Οδηγίας και σε αμιγώς εσωτερικές υποθέσεις, αν και η Οδηγία δεν περιλαμβάνει τέτοια υποχρέωση, καθώς καταρχήν θέτει προστατευτικό πλαίσιο για τις διασυνοριακές υποθέσεις.
- εφαρμόζεται σε ιδιωτικές διαφορές ενώπιον των ελληνικών πολιτικών δικαστηρίων.
- καταλαμβάνει αγωγές, ανταγωγές και διαδικασίες προσωρινής δικαστικής προστασίας.
- εφαρμόζεται τόσο σε διασυνοριακές όσο και σε αμιγώς εσωτερικές υποθέσεις.

Η έννοια της καταχρηστικής διαδικασίας SLAPP εξειδικεύεται στο άρθρο 4, το οποίο αναφέρεται σε διαδικασίες που δεν αποσκοπούν στη γνήσια άσκηση δικαιώματος, αλλά κυρίως στην αποτροπή, τον περιορισμό ή την τιμωρία της συμμετοχής του κοινού.

2. Η βασική διαδικασία απόρριψης – άρθρο 5

Το άρθρο 5 θεσπίζει τη δυνατότητα του εναγόμενου να ζητήσει την απόρριψη της αγωγής σε πρώιμο στάδιο, ως:

• προδήλως απαράδεκτης ή

• προδήλως αβάσιμης.

Κρίσιμα χρονικά σημεία:

• ο εναγόμενος έχει 30 ημέρες από την επίδοση της αγωγής για να καταθέσει την αίτηση,

• ο ενάγων έχει επιπλέον 30 ημέρες από την επίδοση της αίτησης για να αντικρούσει,

• η αίτηση εκδικάζεται κατά προτεραιότητα,

• δεν επιτρέπεται αναβολή της συζήτησης,

• το δικαστήριο αποφαίνεται εντός 30 ημερών από τη συζήτηση.

Αν η αίτηση γίνει δεκτή, η αγωγή απορρίπτεται με οριστική απόφαση. Αν απορριφθεί η αίτηση του εναγόμενου, η κύρια αγωγή συνεχίζεται.

3. Συμπληρωματικές ρυθμίσεις

• αναγνώριση της αγωγής ως καταχρηστικής με το άρθρο 6,

• ειδικό βάρος απόδειξης με το άρθρο 7,

• δυνατότητα επιβολής εγγυοδοσίας για τα δικαστικά έξοδα με το άρθρο 8,

• δικαστικά έξοδα, δημοσίευση της απόφασης και χρηματική ποινή με το άρθρο 9,

• ειδική ρύθμιση των ενδίκων μέσων με το άρθρο 10,

• ειδική προστασία στις διαδικασίες ασφαλιστικών μέτρων με το άρθρο 11,

• δυνατότητα παρέμβασης ενώσεων, οργανώσεων και άλλων φορέων υπέρ του εναγόμενου με το άρθρο 12.

Ειδικά, η χρηματική ποινή του άρθρου 9 μπορεί να ανέλθει σε:

• 1% επί του ποσού του αγωγικού αιτήματος, ή

• 5.000 ευρώ, όταν η διαφορά δεν αποτιμάται σε χρήμα.

Αποζημίωση του εναγόμενου– άρθρο 13

Με το άρθρο 13 προστέθηκε στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας το άρθρο 40Α, σύμφωνα με το οποίο πρόσωπο που έχει την κατοικία ή την έδρα του στην Ελλάδα και έχει υποστεί καταχρηστική δικαστική διαδικασία SLAPP ενώπιον ελληνικού ή αλλοδαπού δικαστηρίου μπορεί να ζητήσει από τα ελληνικά δικαστήρια:

• αποζημίωση για τη ζημία του και

• αποκατάσταση των εξόδων που προέκυψαν από τη διαδικασία.

Άρνηση αναγνώρισης αλλοδαπής απόφασης – άρθρο 14

Το άρθρο 14 τροποποίησε τα άρθρα 323 και 905 ΚΠολΔ, ώστε να είναι δυνατή η άρνηση αναγνώρισης ή εκτέλεσης στην Ελλάδα αλλοδαπής απόφασης που εκδόθηκε στο πλαίσιο δικαστικής διαδικασίας προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.

4. Μεταβατικές διατάξεις

Κατά το άρθρο 3 του νόμου:

• το πλαίσιο εφαρμόζεται και σε ορισμένες εκκρεμείς αγωγές πρώτου βαθμού που έχουν προσδιοριστεί να δικαστούν από 1.3.2027,

• η αίτηση απόρριψης για τις υποθέσεις αυτές ασκείται εντός 60 ημερών από την έναρξη ισχύος του Μέρους Α΄,

• προβλέπεται επίσης εφαρμογή των σχετικών ρυθμίσεων σε εφέσεις που θα ασκηθούν μετά την έναρξη ισχύος, καθώς και σε ορισμένες ήδη εκκρεμείς εφέσεις.

Γ. Μία απόπειρα πρώτης αποτίμησης

Είναι προφανές ότι με την εξάπλωση του φαινομένου των αγωγών τύπου SLAPP υπήρχε αναντίρρητη ανάγκη θεσμοθέτησης κανονιστικού πλαισίου για την προστασία των πληττόμενων από αυτές. Οι κοινοτικές Οδηγίες προφανώς θέτουν κάθε φορά το πλαίσιο και αφήνουν στην

επιλογή του εκάστοτε εθνικού νομοθέτη τις επιμέρους νομοθετικές ρυθμίσεις. Υπό το πρίσμα αυτό αξίζουν κάποιο σχόλιο δύο επιλογές. Η πρώτη αναφέρεται στο γεγονός ότι, ενώ η Οδηγία δεν υποχρέωνε τα κράτη-μέλη να την ενσωματώσουν στις αμιγώς εσωτερικές υποθέσεις, αλλά αρκείτο στις διασυνοριακές, ο Έλληνας νομοθέτης έσπευσε να επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής της και στις εσωτερικές υποθέσεις. Με την επιλογή αυτή έδειξε από τη μία μεριά αυξημένη ευαισθησία, αλλά ενσωμάτωσε ένα αρκετά πολύπλοκο δικονομικό πλαίσιο σε μία ήδη πολύ βεβαρημένη με αλλαγές πολιτική δικονομία και φυσικά γνωρίζοντας τον τεράστιο φόρτο των αστικών δικαστηρίων. Η θέσπιση ενός ολόκληρου και, εν ολίγοις, «χωριστού» δικονομικού δικαίου με αυστηρές προθεσμίες, αυτοτελές δικόγραφο αίτησης, εκδίκαση της αίτησης πριν την κύρια διαδικασία, δικαίωμα έφεσης κλπ, που στην πραγματικότητα προσθέτουν άλλο ένα στάδιο «προδικασίας» φρονούμε ότι θα δυσχεράνει και θα φορτώσει ακόμη περισσότερο τα πολιτικά δικαστήρια, με τις γνωστές σε όλους συνέπειες. Ίσως να ήταν προτιμότερο να εφαρμοζόταν, προφανώς με τις κατάλληλες προσαρμογές, το ισχύον δικονομικό πλαίσιο, ώστε όλες οι ανωτέρω αξιώσεις και δυνατότητες να προβάλλονταν ως άμυνα του εναγόμενου με τη μορφή της ένστασης, χωρίς να υιοθετηθεί όλη αυτή η περίπλοκη «προδικασία». Ευχή όλων οι νέες διατάξεις να επιτελέσουν και τον αποτρεπτικό τους ρόλο, ως προς την αποθάρρυνση της άσκησης των αγωγών τύπου SLAPP, ώστε και ο φόρτος των δικαστηρίων να μην αυξηθεί υπέρμετρα, αλλά και να πληγεί στον πυρήνα της κάθε μορφή καταχρηστικότητας.

"Εισβολείς" στην Ευρώπη

του ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Α. **ΤΣΕΛΕΝΤΗ**
επιτ. Δικηγόρου ΔΣΠ

Και πάλι το ζήτημα του μεταναστευτικού στο προσκήνιο με αφορμή το νέο επεισόδιο που έλαβε χώρα πρόσφατα στα τέλη Ιουλίου στη περιοχή της Θέουτα, η οποία όπως μάθαμε αποτελεί Ισπανικό έδαφος στο βόρειο κέρας της Αφρικής. Η είδηση ήταν πως 60.000 περίπου μετανάστες κατόρθωσαν να «εισβάλουν» σε Ισπανικό έδαφος και κατ΄ επέκταση στην Ευρώπη. Τελικά οι Ισπανικές αρχές κατόρθωσαν να αναχαιτίσουν τους «εισβολείς» από τους οποίους 100 περίπου έχασαν τη ζωή τους. Όλοι οι ηγέτες της ΕΕ αμέσως αντέδρασαν από το φόβο των «εισβολέων» και άρχισαν διαβουλεύσεις για να αντιμετωπίσουν το μεγάλο αυτό κίνδυνο. Η Ιταλία πρώτη ανέστειλε τη συνθήκη του Σένγκεν για την ελεύθερη διακίνηση των πολιτών από την Ισπανία τιμωρώντας με το τρόπο αυτό τους ευρωπαίους πολίτες. Στη συνέχεια σε έκτακτη σύσκεψη των αρμόδιων Υπουργών Εσωτερικών και Μετανάστευσης της ΕΕ αποφασίσθηκε η εντατικοποίηση φύλαξης των συνόρων, η ενίσχυση των επιστροφών, η καταπολέμηση του δικτύου των διακινητών, σκέφτονται ακόμη και να αναστείλουν τη διαδικασία αναστολής χορήγησης ασύλου την οποία μάλιστα πρότεινε η χώρα μας! Η είδηση

της εισόδου η οποία βαφτίστηκε αμέσως ως εισβολή των μεταναστών της Θέουτα μεταδόθηκε σαν να έγινε επίθεση από πάνοπλους μετανάστες και ως εκπαιδευμένοι κομάντο, επιχείρησαν να καταλάβουν ευρωπαϊκό έδαφος σε χρόνο μηδέν. Η επίθεση αυτή των «επικίνδυνων» μεταναστών ευτυχώς απεκρούσθη από τις δυνάμεις της Ισπανίας και έτσι απεσοβήθη η κατάληψη ευρωπαϊκού εδάφους!

Εδώ έχουμε να κάνουμε με αμοραλισμό όσων επιχειρούν να εμφανίσουν τους μετανάστες ως εισβολείς. Όλοι όμως βλέπουμε από τις εικόνες και τα πλάνα ανθρώπους απελπισμένους, ταλαιπωρημένους, ξυπόλητους και ρακένδυτους μικρά παιδιά, νέους, γυναίκες. Όλοι αυτοί θεωρούνται «εισβολείς» οι οποίοι μετά από πολλή εκπαίδευση ήταν έτοιμοι να εισβάλουν στην Γηραιά Ήπειρο. Μόνο ντροπή πρέπει να νοιώθουμε βλέποντας αυτούς τους εξαθλιωμένους ανθρώπους να τους αποκαλούν οι «πολιτισμένοι» ηγήτορες της ΕΕ ως εισβολείς. Τελικά σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία κάποιοι «εισβολείς» πράγματι κατόρθωσαν να «εισβάλουν» και να παραμείνουν στο έδαφος της Θέουτα. Πρόκειται για 1.300 ανήλικα παιδιά!!

Είναι αυτονόητο ότι οι άνθρωποι που μεταναστεύουν είναι απελπισμένοι αφού δεν έχουν

εργασία, ούτε σπίτι, ζουν σε καθημερινό κίνδυνο, δεν έχουν τα στοιχειώδη να ζήσουν, αντιμετωπίζουν ξηρασία, δεν έχουν νερό και σε άλλες περιπτώσεις η χώρα τους είναι κατεστραμμένη από πολέμους είτε σκοτώνονται καθημερινά από εμφύλιες συρράξεις. Με λίγα λόγια δεν υπάρχει ζωή ούτε μέλλον για αυτούς και την οικογένεια τους. Οι άνθρωποι αυτοί αποφασίζουν να ρισκάρουν τη ζωή τους προσπαθώντας να εισέλθουν με όποιο τρόπο μπορέσουν σε ευρωπαϊκό έδαφος για να βρουν θέση στον ήλιο με την ελπίδα μιας καλύτερης ζωής. Είναι χαρακτηριστικό μάλιστα ότι όταν πεθαίνουν μετανάστες στη θάλασσα ή στη ξηρά στην επικίνδυνη περιπέτεια τους, απλώς αναφέρεται το νούμερο και βέβαια το φταίξιμο για την απώλεια της ζωής τους, οφείλεται στους ίδιους. Έτσι και στη Θέουτα ανακοινώθηκε απλά ότι πέθαναν περίπου 100 μετανάστες.

Όσοι μετανάστες κατορθώσουν να εισέλθουν σε ευρωπαϊκή χώρα πρώτης υποδοχής θα φιλοξενηθούν σε πρόχειρες δομές-κέντρα φιλοξενίας που γνωρίζουμε τις «άνετες» συνθήκες και εφ όσον εγκριθεί η παραμονή τους σε χώρα της ΕΕ, θα χρησιμοποιηθούν ως φτηνά εργατικά χέρια για πάσης φύσεως χειρωνακτική εργασία και συνήθως για παρακατιανές και βρώμικες δουλειές. Δεν χρειάζεται πολύ σκέψη για να αντιληφθούμε την απόγνωση των ανθρώπων αυτών που επιλέγουν μόνο την επιβίωση από τη ζωή που βιώνουν στη πατρίδα τους και για το λόγο αυτό αναγκάζονται να φύγουν. Ο Eduardo Galeano στο βιβλίο του «ΚΑΘΡΕΦΤΕΣ» αναφέρει σχετικά για τους μετανάστες: «Οι άθλιες βάρκες με τους μετανάστες που καταποντίζονται στη θάλασσα είναι τα δισέγγονα εκείνων των δουλεμπορικών. Δεν φεύγουν, τους αναγκάζουν. Κανείς δεν μεταναστεύει επειδή το θέλει. Από την Αφρική κι από άλλα μέρη, οι απελπισμένοι προσπαθούν να γλιτώσουν από το πόλεμο, την ξηρασία, τη χέρσα γη, τα μολυσμένα ποτάμια και την άδεια τους κοιλιά».

Αξίζει όμως να κάνουμε μια ιστορική αναδρομή και αυτοκριτική και να ανακαλέσουμε στη μνήμη μας κάποια ιστορικά γεγονότα πότε και από ποιους είχαμε πραγματικά εισβολή. Η ιστορία έχει καταγράψει εισβολές από ευρωπαϊκές χώρες ως αποικιοκράτες όπως η Ισπανία, Πορτογαλία, Γαλλία, Μεγάλη Βρετανία, Ολλανδία κ.α. στις χώρες των μεταναστών στην Ασία και στην Αφρική. Το δουλεμπόριο και τα σκλαβοπάζαρα είναι αποτέλεσμα της εισβολής με τη βία και τη δύναμη των όπλων των λευκών Χριστιανών Ευρωπαίων κυρίως στην Αφρική. Η εισβολή αυτή ήταν βέβαια «πολιτισμένη» σε βάρος των μαύρων της Αφρικής ως κατώτερων φυλών. Ήταν μια εξαναγκασμένη μετανάστευση όπου οι σκλάβοι ήταν αντικείμενο πώλησης και μεταφέρονταν στην Αμερική για να δουλεύουν ως σκλάβοι στις φυτείες ζάχαρης, καπνού και βαμβακιού. Το δουλεμπόριο απέφερε μεγάλο πλούτο στις αποικιοκρατικές αυτές χώρες. Ο Eduardo Galeano στο ίδιο βιβλίο του «ΚΑΘΡΕΦΤΕΣ» αναφέρει χαρακτηριστικά για τους δουλεμπόρους: «Ο δουλέμπορος που περισσότερο αγαπούσε την ελευθερία είχε ονομάσει τα καλύτερα του πλοία «Βολταίρος» και «Ρουσό». Μερικοί τους είχαν δώσει ευλαβικά ονόματα «Ψυχή», «Ευσπλαχνία», «Ιησούς», «Άγιος Μιχαήλ», «Άγιος Φίλιππος», «Άμωμος Σύλληψη» κ.α. Άλλοι εκδήλωναν την αγάπη τους για την ανθρωπότητα, τη φύση και τίς γυναίκες «Ελπίδα», «Ισότητα», «Φιλία», «Ήρωας,», «Ουράνιο Τόξο», «Περιστέρι», «Αηδόνι» κ.α. Το εμπόρευμα με τη φριχτή μυρωδιά βρισκόταν στοιβαγμένο στα αμπάρια. Οι σκλάβοι ήταν καλά δεμένοι κι ακίνητοι μέρα νύχτα, ώστε να μη χαραμίζεται ούτε σπιθαμή από το πολύτιμο χώρο. Πολλοί πέθαιναν κατά τη διάρκεια του ταξιδιού. Κάθε πρωί, οι φύλακες πετούσαν τους μπόγους στη θάλασσα».

Εκτός του δουλεμπορίου αξίζει να αναφερθούν δύο χαρακτηριστικά ιστορικά γεγονότα τα οποία δείχνουν την «πολιτισμένη» εισβολή και συμπεριφορά των ευρωπαίων στους λαούς της Αφρικής. Το πρώτο αφορά τη μεγάλη γενοκτονία δέκα εκατομμυρίων περίπου Κονγκολέζων από το περίφημο βασιλιά του Βελγίου Λεοπόλδο Β΄, ο οποίος αφού αγόρασε προ-

σωπικά το Κονγκό, στη συνέχεια προχώρησε σε μία από τις χειρότερες γενοκτονίες στην ιστορία σε βάρος των Κονγκολέζων με φρικιαστικούς τρόπους και βασανιστήρια στην επιχείρηση συλλογής και εκμετάλλευσης καουτσούκ για τις ρόδες των αυτοκινήτων. Η μη επίτευξη της επιθυμητής ποσότητας επέσυρε μαστίγωμα και ακρωτηριασμό των χεριών τους. Σχετική εξιστόρηση αναφέρεται συνοπτικά στο πόνημα «Από τις Γεωγραφικές Ανακαλύψεις στις Ιμπεριαλιστικές Αυτοκρατορίες» (Δρα Καλλιόπη Παυλή, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας- Hot-Doc History-Τεύχος 17-Ιούλιος 2017-Αποικιοκρατία-Το Ευρωπαϊκό έγκλημα):

«Το Ελεύθερο Κράτος του Κονγκό, όπως ονομαζόταν τότε η τεράστια επικράτεια στην καρδιά της Αφρικής, ήταν αποτέλεσμα μιας ναυτιλιακής εταιρείας του Λίβερπουλ, στην οποία ο βασιλιάς του Βελγίου Λεοπόλδος Β΄, ιδιοκτήτης θυγατρικής της εν λόγω εταιρείας, είχε το μονοπώλιο των μεταφορών από και προς το Κονγκό. Η επικράτεια του αποδόθηκε ως φέουδο κατά τη Συνδιάσκεψη του Βερολίνου υπό τον όρο να διευκολύνει την ελεύθερη διακίνηση του εμπορίου όλων των δυτικών κρατών. Τη μοίρασε σε κρατικούς αξιωματούχους του Βελγίου και σε τέσσερις εταιρείες, στις οποίες παραχώρησε εκτός από την διακίνηση ελεφαντόδοντου, την εκμετάλλευση του καουτσούκ που ήταν πολύτιμο για τις βιομηχανίες ελαστικών σε Ευρώπη και Αμερική. Ο εκεί στρατός του Λεοπόλδου η εθνοτικά μεικτή στρατιωτική δύναμη Force Publique από μαύρους μισθοφόρους, της οποίας η δράση αποκαλούνταν «ειρηνιστικές αναγνωρίσεις», υπέγραφε συμβόλαιο με τις εταιρείες όχι μόνο για να ελέγχει τους Κονγκολέζους για την ποσότητα του λατέξ, γαλακτόχρωμου κολλώδους υγρού που συνέλεγαν από το καουτσουκόδεντρο αλλά και για να τους τιμωρεί παραδειγματικά με κάθε βαναυσότητα. Το 1896 η γερμανική εφημερίδα «Kolnische Zeitung» έγραφε για 1.308 χέρια που, ως λεία μίας μέρας, απίθωσαν στα πόδια του αποικιακού επιτρόπου Λεόν Φεβιέ. Ανατριχιαστικές περιγραφές των βασανιστηρίων αυτών περιγράφονται επίσης στο πρόσφατο βιβλίο (επανέκδοση) του Arthur Conan Doyle που περιγράφεται «Το Εγκλημα του Κονγκό- Η μεγαλύτερη φρίκη της αποικιοκρατίας Ζωντανεύει». (α΄ έκδοση Οκτώβριος 2025) Εκδόσεις ΠΗΓΗ).

Μια άλλη επίσης «πολιτισμένη» συμπεριφορά των ευρωπαίων, εκδήλωση της αποικιοκρατίας, αποτελεί η δημιουργία των αποκαλούμενων «ανθρωπόκηπων» όπως αναφέρεται στο ανωτέρω πόνημα της Δρος Καλλιόπης Παυλή: «Ο ιδρυτής της Ζωολογικής Εταιρείας της Γαλλίας έμπορος αγρίων ζώων Εμέ Μπουβιέ σταδιοδρόμησε ως διοργανωτής «νέγρικων χωριών». Αυτά αποτελούσαν το ελκυστικότερο θέαμα στις κολοσσιαίες Αποικιακές Εκθέσεις, που στόχευαν στη διεύρυνση του διεθνούς εμπορίου και στην προπαγανδισμό της πολυδάπανης αποικιακής πολιτικής. Οι ιθαγενείς ως «ζωολογικό παράδοξο» παρουσιάζονταν σε «ανθρωπόκηπους» σε τμήμα των πάρκων των μεγαλουπόλεων ή «φιλοξενούνταν» σε ανακατασκευασμένες παραδοσιακές καλύβες που σχημάτιζαν «χωριά ιθαγενών». Εδώ διέμεναν επί μήνες- αν δεν πέθαιναν από τις ασυνήθιστες για αυτούς καιρικές συνθήκες και τη κακή διατροφή- ασκώντας τις «παραδοσιακές δραστηριότητες» τους, ψήσιμο φαγητού στη πέτρα, περπάτημα με καλάθια στο κεφάλι, πλάσιμο αγγείων, καλαθοπλεκτική, εικονικό κυνήγι. Με «επεξηγηματικές» επιγραφές όπως «άγρια φυλή, παράδοξη, παραμορφωμένη, το πιο χαμηλό στάδιο της ανθρωπότητας», υποχρεώνονταν να ουρλιάζουν, να γδέρνουν και να τρώνε ωμά ζώα μπροστά στους θεατές για να αποδεικνύουν ότι επρόκειτο για τους «κανίβαλους» που διαφήμιζε το φυλλάδιο της Έκθεσης. Οι επισκέπτες τους πετούσαν μπανάνες, φιστίκια και διάφορα αντικείμενα για να παρακολουθήσουν τις αντιδράσεις αυτών των «αγρίων» που θεωρούνταν ο χαμένος κρίκος ανάμεσα στο πίθηκο και τον άνθρωπο και αυτοί φοβισμένοι τρύπωναν στη καλύβα, οπότε υπάλληλος του διοργανωτή αναλάμβανε να τους «πείσει» να βγουν πάλι έξω».

Είναι λυπηρό για τη χώρα μας ότι πολλοί ενστερνίζονται τη θε-

ωρία περί εισβολής από εξαθλιωμένους μετανάστες ξεχνώντας ότι στη δεκαετία του ΄50 και ΄60 η Ελλάδα ήταν χώρα μεταναστών για την Αμερική, Αυστραλία, Καναδά κα αλλού. Τα νιάτα της Ελλάδας κατά χιλιάδες μετανάστευαν γιατί εδώ δεν υπήρχε προοπτική για τη ζωή τους. Η ανάγκη και η ανέχεια ήταν και εδώ η αιτία της μετανάστευσης. Εγκατέλειπαν τα σπίτια τους, την οικογένεια τους, το τόπο τους για ένα καλύτερο μέλλον. Δεν υπήρχε ελληνική οικογένεια που κάποιο μέλος της να μην είχε μεταναστεύσει σε αυτές τις χώρες. Είναι χαραγμένες στη μνήμη οι εικόνες στη προκυμαία του Πειραιά όπου αναχωρούσαν τα πλοία «Βασίλισσα Φρειδερίκη», «Πατρίς», «Ελληνίς» κ.α για το μεγάλο ταξίδι στην Αμερική και Αυστραλία με τα δάκρυα στα μάτια **«αυτών που φεύγουν και αυτών πού μένουν»** με τα μαντήλια να ανεμίζουν προς στους αγαπημένους τους. Άλλη μεγάλη μετανάστευση ήταν αυτή στη Γερμανία για την ανόρθωσή της με αμερικάνικα κεφάλαια μετά τη καταστροφή της κατά το Β΄ παγκόσμιο πόλεμο. Πολλοί πατριώτες μας αναγκάστηκαν να ξενιτευθούν και να μεταναστεύσουν στη Γερμανία. Στη δεκαετία ΄60 και ΄70 μετανάστευσαν στη Γερμανία κυρίως από τη Βόρειο Ελλάδα περίπου 600.000 Έλληνες, αποκαλούμενοι «φιλοξενούμενοι εργάτες (Gastarbeiter)». Όμως και στο πρόσφατο παρελθόν κατά την οικονομική κρίση με την επιβολή των μνημονίων, 500.000 κυρίως νέα παιδιά και μάλιστα επιστήμονες (γιατροί, μηχανικοί, νοσοκόμοι, εξειδικευμένοι τεχνίτες κ.α), έγιναν μετανάστες για μια καλύτερη ζωή σε χώρες της Ευρώπης. Στις περιπτώσεις αυτές μπορεί να αναφερόμαστε συνήθως σε νόμιμη μετανάστευση η αιτία όμως είναι ίδια, αφού η ανέχεια και η ελπίδα για καλύτερη ζωή, οδηγεί τον άνθρωπο να μεταναστεύσει, πόσω μάλλον εάν δεν έχει σπίτι, εργασία, φαγητό, σε πολλές περιπτώσεις ούτε και νερό και εάν είναι σε εμπόλεμη περιοχή να κινδυνεύει καθημερινά η ζωή του.

Με αφορμή το γεγονός της Θέουτα για άλλη μια φορά όπως και σε όλες τις περιπτώσεις της παράνομης μετανάστευσης, πλασάρεται η εύκολη εξήγηση ότι η αιτία είναι οι διακινητές που εκμεταλλεύονται τους εξαθλιωμένους αυτούς ανθρώπους και τους στέλνουν να πνιγούν ή να χάσουν τη ζωή τους με το όραμα καλύτερης ζωής στην Ευρώπη. Το επιχείρημα αυτό είναι τελείως υποκριτικό, ωσάν εάν δεν υπήρχαν οι διακινητές, οι άνθρωποι αυτοί θα έπαυαν να είναι απελπισμένοι, θα έμεναν στις χώρες τους για να «ευημερήσουν» και δεν θα μετανάστευαν με οποιοδήποτε τρόπο. Απορεί κανείς πώς υπεύθυνοι αξιωματούχοι της ΕΕ προβάλλουν τέτοιες αστείες απόψεις.

Εάν ήθελε η ΕΕ πράγματι να αντιμετωπίσει στη ρίζα το πρόβλημα και να εξαλείψει τις αιτίες, θα μπορούσε να έχει. λάβει πρωτοβουλίες στις χώρες των μεταναστών οι οποίες μαστίζονται από μεγάλες ελλείψεις στα στοιχειώδη αγαθά και υπηρεσίες όπως το νερό, τα τρόφιμα, τη περίθαλψη, την εκπαίδευση, τη μόρφωση, τις υποδομές, με την εκπόνηση ενός προγράμματος οικονομικής και κοινωνικής ενίσχυσης το οποίο θα έδινε μια προοπτική ανάπτυξης των χωρών αυτών και του βιοτικού επιπέδου των ανθρώπων τους. Οι πόροι που δίνονται για τη φύλαξη των συνόρων, την ενίσχυση της Frontex, τη δημιουργία κέντρων και δομών φιλοξενίας στις χώρες εισόδου, όπως η Ελλάδα, θα μπορούσαν κάλλιστα να χρησιμοποιηθούν για την ανασυγκρότηση των χωρών αυτών. Είναι χαρακτηριστική η χρηματοδότηση της Τουρκίας με αρκετά δις ευρώ για τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών που έχουν εισέλθει και παραμένουν στο έδαφος της. Με το τρόπο αυτό οι άνθρωποι στις χώρες αυτές θα αποκτούσαν τα απαραίτητα εφόδια και γνώσεις ώστε να εργαστούν και να ζήσουν με τις οικογένειες τους στη χώρα τους με προοπτική μιας καλύτερης ζωής. Παράλληλα, όπου θα υπάρχει ανάγκη εργατικού δυναμικού, να θεσπίσει ένα πρόγραμμα απασχόλησης τους στις χώρες της ΕΕ ανάλογα με τις ανάγκες κάθε χώρας.

Όμως οι ανακοινώσεις των ηγετών της ΕΕ μετά και το νέο επεισόδιο της Θέουτα είναι απογοητευτικές. Συζητούν πάντα για την

εντατικοποίηση φύλαξης των συνόρων, ενίσχυση της Frontex, δημιουργία κέντρων μεταναστών και καταπολέμηση του δικτύου των διακινητών, διαβεβαιώνοντας ότι με τα μέτρα αυτά θα διαφυλάξουν την «ασφάλεια» των ευρωπαίων πολιτών από τους «εισβολείς» μετανάστες.

Είναι πλέον φανερό ότι στις ευρωπαϊκές κοινωνίες οι μετανάστες αντιμετωπίζονται ως άνθρωποι δεύτερης κατηγορίας και η παρουσία τους χαλάει την αισθητική και την «ανωτερότητα» του «πολιτισμένου» ευρωπαίου πολίτη. Κυριαρχεί η αίσθηση ότι αυτοί οι άνθρωποι δεν έχουν δικαίωμα στην εργασία, μόρφωση, εκπαίδευση, υγεία αλλά είναι προορισμένοι να βιώνουν την εξαθλίωση και την ανέχεια, χωρίς καμμιά προοπτική, είναι αναλώσιμοι και στη καλύτερη περίπτωση είναι χρήσιμοι μόνο ως φτηνά εργατικά χέρια. Ο ευρωπαίος πολίτης, από πολλές κοινωνιολογικές αναλύσεις, ενοχλείται από τη παρουσία τους και δεν θέλει να συμβιώνει μαζί τους, αισθάνεται μάλιστα ότι κινδυνεύει με συνέπεια να ενστερνίζεται τα αυστηρότερα μέτρα φύλαξης των συνόρων για την αποτροπή εισόδου τους. Είναι χαρακτηριστικό όπως είδαμε και στη περίπτωση της Θέουτα «αγανακτισμένοι» πολίτες να ξηλώνουν και να βάζουν φωτιές σε καταυλισμούς από αντίσκηνα των μεταναστών, να τους προπηλακίζουν και να εμποδίζουν στα μέλη του Ερυθρού Σταυρού να παραδώσουν τρόφιμα και είδη πρώτης ανάγκης. Το κλίμα αυτό θυμίζει πολύ τη σκοτεινή και απεχθή περίοδο που έζησε η Ευρώπη με το ναζισμό στη Γερμανία στο πρόσφατο παρελθόν όπου θεωρούσε κατώτερους τους Εβραίους, Ρομά, Σλάβους, κ.α με τα τραγικά αποτελέσματα που όλοι γνωρίζουμε.

Η μοίρα των ανθρώπων αυτών είναι χειρότερη από το θάνατο, όπως σε παρόμοια περίπτωση, είχε αναφέρει για τους συμπατριώτες του ο Πατρίς Λουμπούμπα κατά την ημέρα της ανακήρυξη της ανεξαρτησίας του Κονγκό από το Βέλγιο. Ο μετανάστης δεν είναι εισβολέας αλλά ένας επαναστατημένος άνθρωπος ο οποίος αγωνίζεται για την ίδια του την ύπαρξη και αποφασίζει να μεταναστεύσει με κάθε τρόπο και μέσο με κίνδυνο την ίδια τη ζωή του. Ο Καμύ στον «Επαναστατημένο Άνθρωπο» αναφέρει ότι το πνεύμα της εξέγερσης είναι ένας κοινός τόπος που θεμελιώνει την πρώτη αξία σ' όλους τους ανθρώπους και όπως αναφέρει χαρακτηριστικά **«επαναστατώ άρα υπάρχουμε»**. Η ΕΕ ξεχνάει ότι η ευημερία και ο πλούτος της οφείλεται στα αποτελέσματα της αποικιοκρατίας και τις επεμβάσεις των προγόνων της στις χώρες των μεταναστών θεωρεί όμως υποχρέωση της τη διαφύλαξη τού «πολιτισμού» και την «ασφάλεια» της από τους «επικίνδυνους» μετανάστες.

Πηγές:

1.Από τις γεωγραφικές ανακαλύψεις στις ιμπεριαλιστικές αυτοκρατορίες (Δρα Καλλιόπη Παυλή, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας Hot-Doc History-Τεύχος 17-Ιούλιος 2017- Αποικιοκρατία Το Ευρωπαικό έγκλημα)

2.Το Εγκλημα του Κονγκό (Arthur Conan Doyle) Η μεγαλύτερη φρίκη της Αποικιοκρατίας Ζωντανεύει. (ά έκδοση Οκτώβριος 2025) Εκδόσεις ΠΗΓΗ

3. ΚΑΘΡΕΦΤΕΣ -Μια σχεδόν παγκόσμια ιστορία. Eduardo Galeano. Εκδόσεις ΠΑΠΥΡΟΣ (2009) [Κλουβιά που ταξιδεύουν-Τα παιδιά της οδοιπορίας σελ.156-157]

4. Ο Επαναστατημένος Ανθρωπος -Αλμπερ Καμύ. Εκδόσεις ΜΠΟΥΚΟΥΜΑΝΗ -Εκδοση Γ (1971)

ΓΥΝΑΙ

μια διαφορετική παράσταση

«Οι ελεύθεροι κι ωραίοι
ζουν σε κάποιες φυλακές
μες στα τείχη που 'χει χτίσει
ο καθένας για να ζήσει
τις μεγάλες του στιγμές»

της ΙΩΑΝΝΑΣ **ΘΕΟΔΩΡΑΤΟΥ**
Δικηγόρου ΔΣΠ

Η Ιωάννα Θεοδωράτου επισκέπτεται τις γυναικείες φυλακές Θήβας για να δει μια παράσταση του Στάθη Γράψα με τη συμμετοχή κρατουμένων. Ο Στ. Γράψας, εμψυχωτής και σκηνοθέτης, είναι υπεύθυνος του Εργαστηρίου Προσωπικής Ανάπτυξης Κρατουμένων (ΕΠΑΚ).

Οι Bibi B., Έλλη Κ., Δήμητρα Μ., Κωνσταντίνα Κ., Μαριάννα Σ., Μαλαματή Α., Παναγιώτα Σ., Σπυριδούλα Θ, Κωνσταντίνα Σ., Βαλάντω Κ. και Έλενα Ο., υπό την καθοδήγηση του Στάθη Γράψα, βγήκαν για λίγο από τα τείχη τους κι ανέβηκαν στη σκηνή που είχε στηθεί στη μεγάλη αίθουσα του Σωφρονιστικού Καταστήματος Γυναικών Ελεώνα Θηβών (ΣΚΓΕΘ). Τα φώτα έσβησαν. Δεν υπήρχαν σκηνικά. Εκείνες κινούμενες αργά, σχεδόν τελετουργικά, ανέβηκαν στην άδεια σκηνή που βασίλευε η αφαιρετικότητα, με αρωγό τους μόνο τα φορέματα και τα μαντίλια τους που είχε επιμεληθεί η Ευδοκία Χλουβεράκη, την υποβλητική μουσική του Σάββα Τσιλγκιρίδη και το άοκνο βλέμμα του Στάθη Γράψα στο βάθος της αίθουσας.

Έτσι όπως φωτίζονταν οι μορφές τους μες στο

σκοτάδι, έμοιαζαν σχεδόν απόκοσμες. Φιγούρες άλλοτε αιθέριες, άλλοτε τραγικές, έψαχναν διά μέσου της σωματικής έκφρασης και της εύγλωττης σιωπής να χαράξουν την προσωπική τους ελευθερία και λύτρωση. Μόνες αλλά και μια γροθιά πορεύονταν στο κακοτράχαλο μονοπάτι της πατριαρχίας και της έμφυλης βίας ψάχνοντας να βρουν τη δική τους φωνή με την οποία στο τέλος θρήνησαν για όλες εκείνες που χάθηκαν.

«Η παράσταση ΓΥΝΑΙ», διαβάζουμε στο έντυπο του Εθνικού Θεάτρου, διατρανώνει μια κρίσιμη αλήθεια: η βία κατά των γυναικών δεν συνιστά ένα ακόμη «κοινωνικό φαινόμενο», ούτε μια παρεκτροπή από την κανονικότητα. Εγγράφεται μέσα στις ίδιες έμφυλες δομές εξουσίας που την παράγουν, τη νομιμοποιούν και τη διαιωνίζουν. Γι' αυτό και οι γυναίκες αυτές ραγίζουν τις βεβαιότητες, μιλούν με το σώμα για τη μνήμη, διεκδικούν την αναγνώριση των πολλαπλών και συχνά αθέατων ρόλων τους - συγκροτώντας, μέσα από τη συνύπαρξή τους, μια σπάνια μορφή ενσυναίσθησης και βαθιάς αλληλεγγύης. Μα κυρίως, ζητούν το αέναο βλέμμα μας πάνω τους, διεκδικώντας το αυτονόητο: να αποδομήσουμε κάθε έμφυλη ιεραρχία, να σταθούμε απέναντι στη βία χωρίς υπεκφυγές, και να δούμε τις γυναίκες κατάματα, ως όντα αδιαπραγμάτευτα ισότιμα, φορείς μνήμης, εμπειρίας και επιθυμίας».

Μετά τις «Χρυσαλήθειες», που είχαμε παρακολουθήσει το 2023 στην ίδια αίθουσα του ΣΚΓΕΘ, ο Στάθης Γράψας, σκηνοθέτης, ηθοποιός κι εμψυχωτής κρατουμένων στα θεατρικά εργαστήρια εντός σωφρονιστικών ιδρυμάτων, αφουγκράζεται τη σύγχρονη τραγωδία των αλλεπάλληλων γυναικοκτονιών και καταπιάνεται μ' ένα φλέγον κοινωνικό θέμα. Φτιάχνει μια ομάδα από γυναίκες

κακοποιημένες, καταπονημένες, ανίσχυρες, που προς στιγμήν δραπετεύουν από τα στενά όρια της φυλακής και γίνονται ένα με το θεατή. Ως άλλος Χορός θρηνούν για τις γυναίκες που χάθηκαν και μας καλούν ν' αρθρώσουμε μαζί τους τα ονόματά τους αποτίωντας φόρο τιμής στη μνήμη τους. Όταν τα φώτα ανοίγουν, οι μορφές των γυναικών επιστρέφουν στα εγκόσμια φέρνοντάς μας αντιμέτωπους με την πραγματικότητα: πρόσωπα κουρασμένα που όμως λάμπουν από χαρά, σώματα καταπονημένα, χαρακωμένα, εστιγμένα που όμως στέκονται όρθια και περήφανα γι' αυτό που μέσα σε λίγη ώρα κατάφεραν: να κάνουν το ατομικό βίωμα συλλογικό, να συγκινήσουν, να αφυπνίσουν, να εμπνεύσουν.

Σημείωση: Η παράσταση ΓΥΝΑΙ υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του Εργαστηρίου Προσωπικής Ανάπτυξης Κρατουμένων (ΕΠΑΚ), που πραγματοποιείται σε Σωφρονιστικά Ιδρύματα από το Μικρό Εθνικό. Το Εθνικό Θέατρο σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Αντεγκληματικής Πολιτικής του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη και τα Καταστήματα Κράτησης: Ειδικό Σωφρονιστικό Κατάστημα Νέων Αυλώνα (ΕΣΚΝΑ), Ψυχιατρείο Κρατουμένων Κορυδαλλού (ΨΚΚ), Κέντρο Απεξάρτησης Τοξικομανών Κρατούμενων Ελεώνα - Θηβών (ΚΑΤΚΕΘ), το Σωφρονιστικό Κατάστημα Γυναικών Ελεώνα Θηβών (ΣΚΓΕΘ) και Κατάστημα Κράτησης Κορίνθου, πραγματοποιεί σε εβδομαδιαία βάση κύκλους του Εργαστηρίου Προσωπικής Ανάπτυξης Κρατουμένων (ΕΠΑΚ). Με την «απελευθερωτική» δύναμη της τέχνης, στα εργαστήρια, οι συμμετέχοντες/ουσες καλούνται να κάνουν υπέρβαση στην καθημερινότητα που βιώνουν και να ιχνηλατήσουν έναν νέο δρόμο έκφρασης και ενδυνάμωσης μέσα από τη μετασχηματιστική δύναμη της τέχνης του θεάτρου. Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει και στο Νίκο Αρμένη, το διευθυντή των Σχολείων του ΣΚΓΕΘ, ο οποίος έχει τη διάθεση να μυήσει τους μαθητές και τις μαθήτριες των σχολείων εντός σωφρονιστικών καταστημάτων που κατά καιρούς έχει διευθύνει σε νέους δρόμους εκπαίδευσης και έκφρασης.

Υπογειοποίηση δημοσίων & ιδιωτικών δικτύων εντός δασικών περιοχών

του ΓΙΑΝΝΗ **ΚΑΡΔΑΡΑ**
Δικηγόρου
Μέλους της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ΔΣΠ

• ΤΟ ΔΙΚΤΥΟ ΔΕΗ-ΔΕΔΔΗΕ ΣΤΟ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΑΣΙΚΕΣ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ.
• ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ: «Βασικός ύποπτος για τις πυρκαγιές τα καλώδια ρεύματος»
• ΠΡΟΤΑΣΗ ΝΟΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΥΠΟΓΕΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΕΝΩΝ (από τούδε και στο εξής) ΕΝΑΕΡΙΩΝ ΗΛΕΚΤΡΙΚΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ (ΔΕΗ-ΔΕΔΔΗΕ-ΔΗΜΟΣΙΟΥ & ΙΔΙΩΤΩΝ) ΕΝΤΟΣ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ.
• ΜΕΛΕΤΗΜΕΝΗ ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ ΓΙΑ ΣΤΑΔΙΑΚΗ ΥΠΟΓΕΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΩΝ ΗΛΕΚΤΡΙΚΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ ΔΕΗ-ΔΕΔΔΗΕ ΣΤΙΣ ΑΝΩΤΕΡΩ ΠΕΡΙΟΧΕΣ.
• ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ.

Οι μεγάλες πυρκαγιές του φετινού θέρους με απώλειες ανθρώπων, ζώων, ανυπολόγιστες υλικές ζημίες και κυρίως του περιβάλλοντος σε συνθήκες κλιματικής αλλαγής, αλλά και ο ασυνήθιστα μεγάλος αριθμός δημοσιευμάτων για την ευθύνη των δικτύων της ΔΕΗ-ΔΕΔΔΗΕ-ΙΔΙΩΤΩΝ ΑΠΕ ως μιας από τις αιτίες της καταστροφής του δασικού πλούτου της χώρας μας με ώθησε να απευθυνθώ εγγράφως στον «Δικηγορικό Σύλλογο Πειραιώς».

Ο ΔΣΠ έχει επανειλημμένα αποδείξει την ευαισθησία του στα δικαιώματα του ανθρώπου και σε κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα με συχνές παρεμβάσεις του και στην Ελληνική Δικαιοσύνη όταν θίγονται τα Συνταγματικά δικαιώματα των πολιτών (άρθρο 90 Κώδικα Δικηγόρων).

Σύμφωνα με πρόσφατες μελέτες, πολλές από τις 41 μεγάλες πυρκαγιές του 2025 είχαν ως αιτία τα προβλήματα από τα εναέρια δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και τους υφιστάμενους εντός των δασών ΠΥΛΩΝΕΣ μεταφοράς υψηλής τάσης ηλεκτρικού ρεύματος εξ αιτίας των παραγόμενων από τα ανωτέρω δίκτυα «σπινθήρων» που ενεργοποιούν την ξηρή βλάστηση εντεινόμενη από την σοβούσα λειψυδρία. Εξίσου ευθύνη για τις πυρκαγιές εντοπίζεται και στις εγκαταστάσεις δικτύων μέσης τάσης (ΑΠΕ) (ανεμογεννήτριες κλπ) από ιδιώτες για παραγωγή «φθηνής» και «καθαρής» ενέργειας χωρίς όμως Κεντρικό Χωροταξικό Σχεδιασμό και τις απαιτούμενες ειδικές Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ). **Η «εγκληματική» πολιτική της**

εγκατάστασης ΠΥΛΩΝΩΝ ή εν γένει ΔΙΚΤΥΩΝ υψηλής ή και μέσης τάσης εντός των δασών (αντί της υπογειοποίησης των Δικτύων), πρέπει ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΑ να λάβει ένα τέλος !!!!

Έστω και με «εγκληματική καθυστέρηση» έχει «αρμοδίως» ληφθεί το μήνυμα για μια από τις αιτίες των πυρκαγιών από σπινθήρες και βραχυκυκλώματα των εγκαταστάσεων της ΔΕΗ-ΔΕΔΔΗΕ ή και ιδιωτικών εγκαταστάσεων ΑΠΕ και δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι πρόσφατα υπογειοποιήθηκε το δίκτυο στο δάσος που περιβάλλει τον Ναό της Αφαίας (της θεάς Αθηνάς) στην Αίγινα, καθώς και η φετινή υπογειοποίηση στην δασική περιοχή Μαντουδίου της Β. Εύβοιας. Η μέχρι πρότινος ένοχη, κατ' εμέ, «σιωπή» των ΜΜΕ και κυρίως «η μη έγκαιρη δημόσια αναγνώριση από το κράτος του προβλήματος» για μια από τις αιτίες των πυρκαγιών στα δάση, σε συνδυασμό με τον πρόσφατα αυξημένο αριθμό δημοσιευμάτων του έντυπου και ηλεκτρονικού τύπου, για την δήθεν αποκάλυψη της (κρυμμένης) αλήθειας απαιτεί πλέον την λήψη άμεσων μέτρων. Όταν οι υποδομές για την «πράσινη μετάβαση» και για τις μειώσεις εκπομπών CO2, (με την οποία θεωρητικά οι περισσότεροι-ες, πάντα υπό όρους και προϋποθέσεις, συμφωνούμε!!)), καταλήγουν να καίνε τα δασικά οικοσυστήματα απελευθερώνοντας στην ατμόσφαιρα χιλιάδες τόνους CO2, μόνο δραστικά μέτρα απαιτούνται.

Η ΟΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ ΑΠΕ ΜΕΣΗΣ ΤΑΣΗΣ • ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΥΠΟΓΕΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ ΑΠΕ ΕΝΤΟΣ ΔΑΣΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ & ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ (Αδυναμία υπογειοποίησης για τεχνικούς λόγους) Ν4951/2022 – ΦΕΚ Α129/4-7-2022 άρθρο 12 παρ. 11 – βλ. παραπομπή στον Ν998/1979 άρθρα 45 & 53 κλπ • ΟΔΗΓΙΑ 2019/944/5-6-2019 Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου & Συμβουλίου ΕΕ Κανονισμός ΕΕ 631/14-4-20216 • ΟΔΗΓΙΕΣ 2023/2413/ΕΕ - 2024/1405/ΕΕ – 2024/1788/ΕΕ κλπ. ΚΑΝΟΝΑΣ: ΥΠΟΓΕΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ ΜΕΣΗΣ ΤΑΣΗΣ ΑΠΕ (άρθρο 12 παρ11 Ν4951/2022) «Τα δίκτυα Μέσης Τάσης κατασκευάζονται κατά κανόνα υπόγεια. Η όδευσή τους εναερίως, επιτρέπεται μόνο ως εξαιρετικό μέτρο, εφόσον η υπόγεια όδευση είναι αδύνατη για τεχνικούς λόγους και με μέγιστο μήκος εναέριας όδευσης τα διακόσια (200) μέτρα μήκους ανά χίλια (1000) μέτρα δικτύου. Η παρούσα δεν εφαρμόζεται σε σταθμούς ΑΠΕ που έχουν λάβει οριστικές προσφορές σύνδεσης από τον αρμόδιο διαχειριστή πριν την 1-7-2022».

ΙΣΧΥΣ ΤΗΣ ΕΞΑΙΡΕΣΗΣ ΑΝΤΙ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΑ ΤΗΣ ΥΠΟΓΕΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΡΑΑΕΥ. Ενώ από το 2022 ισχύει ο ανωτέρω Νόμος 4951/2022 ότι τα δίκτυα Μέσης Τάσης κατασκευάζονται κατά κανόνα υπόγεια εν τούτοις στις περισσότερες περιπτώσεις των εγκρίσεων παρατηρείται προτεραιότητα στις εξαιρέσεις λόγω επικαλούμενης αδυναμίας υπογειοποίησης για τεχνικούς λόγους. Μετά τις εκτεταμένες πυρκαγιές του 2025 και τον αυξημένο αριθμό απόδοσης των αιτίων στα ηλεκτρικά δίκτυα αλλά και με την ευκαιρία του νέου πενταετούς σχεδίου ανάπτυξης της ΔΕΔΔΗΕ, η ΡΑΑΕΥ άρχισε να ''εισηγείται'' την εφαρμογή του κανόνα της υπογειοποίησης όταν οι ενεργειακές υποδομές ΑΠΕ χωροθετούνται σε περιοχές Υψηλού Αιολικού Δυναμικού και ειδικότερα των ηλεκτρικών γραμμών που συνδέουν αιολικά πάρκα σε ευαίσθητες περιοχές (Natura, ειδικής χλωρίδας, φυσικού κάλλους κλπ) . Ως περιοχές «Υψηλού Αιολικού Δυναμικού» έχουν κριθεί ΑΤΤΙΚΗ, ΒΟΙΩΤΙΑ, ΕΥΒΟΙΑ, ΑΝ. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ, ΝΗΣΙΑ κ.α. περιοχές.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Προγραμματίζεται η καλούμενη «πράσινη μετάβαση» με εγκατάσταση ΑΠΕ σε 350 βουνά της χώρας από συγκεκριμένο υψόμετρο και άνω (το 10% βρίσκεται στην νησιωτική

χώρα). Τα περισσότερα από τα 350 βουνά της χώρας είναι δασωμένα οπότε, σύμφωνα με μελέτες, υπολογίζεται ότι θα σκαφτεί και θα αποψιλωθεί έκταση γύρω στο 1.000.000 - 1.500.000 στρέμματα φυσικής βλάστησης για γήπεδα εγκατάστασης, διανοίξεις δρόμων, για γήπεδα πυλώνων εναέριας μεταφοράς ρεύματος, για σταθμούς συσσώρευσης ρεύματος και εργοτάξια, λαμβανομένου υπόψη ότι για την θεμελίωση σε τσιμεντένια βάση απαιτούνται από 500 έως 900 κυβικά μέτρα σιδηρομπετόν για κάθε μία ανεμογεννήτρια.

ΠΡΟΤΕΙΝΩ ο Δ.Σ.Π. να ζητήσει ενημερώσεις από την ΔΕΗ - ΔΕΔΔΗΕ και τα αρμόδια Υπουργεία ΚΑΙ εν συνέχεια να ΠΡΟΤΕΙΝΕΙ (και στην ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ των Δικηγορικών Συλλόγων της χώρας) τη λήψη ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗΣ ΠΡΟΒΛΕΨΗΣ περί ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗΣ ΥΠΟΓΕΙΟΠΟΙΗΣΗΣ των ηλεκτρικών ΔΙΚΤΥΩΝ στις ΔΑΣΙΚΕΣ περιοχές και ευαίσθητα οικοσυστήματα της χώρας .

ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ. Παραθέτω στοιχεία εξαχθέντα από πρόσφατα δημοσιεύματα των έντυπων και ηλεκτρονικών μέσων ενημέρωσης:

-Από τα στοιχεία της «Διεύθυνσης Διερεύνησης Εγκλημάτων Εμπρησμού», το γηρασμένο εναέριο δίκτυο αποτελεί βασική απειλή, καθώς οι πυρκαγιές που σχετίζονται με αυτό ευθύνονται, όχι τόσο για τον αριθμό τους, αλλά για το μεγαλύτερο σε έκταση μέρος των καμένων δασικών εκτάσεων στη χώρα.

-Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία από τα 26.000 με 27.000 χιλιόμετρα που είχαν υπογειοποιηθεί πριν από το 2021 (11% του συνόλου του δικτύου) στο τέλος του 2025 είχαν υπογειοποιηθεί μόνο 32.300 χλμ. Δηλαδή, μόνο το 13% που απέχει από τα Ευρωπαϊκά δεδομένα που κατά μέσο όρο αγγίζουν το 50%.

- Το κόστος για τις υπογειοποιήσεις είναι ασφαλώς τεράστιο και υπολογίζεται (βάσει κυβερνητικών υπολογισμών) πως για να φτάσει η Ελλάδα στα επίπεδα των υπόλοιπων ευρωπαϊκών κρατών, απαιτούνται συνολικές επενδύσεις που αγγίζουν τα 20 δισεκατομμύρια ευρώ ή και τα 35 δισεκατομμύρια ευρώ. **ΣΗΜΕΙΩΣΗ:** Απαιτείται έλεγχος του πραγματικού κόστους καθότι η πρόταση μου δεν αφορά την υπογειοποίηση του συνόλου του δικτύου αλλά μόνον του εντός των δασών δικτύου. Για το λόγο αυτό είχε κριθεί ως τεράστια ευκαιρία το Ταμείο Ανάκαμψης της ΕΕ που όμως δεν αξιοποιήθηκε.

Στην ΔΕΘ τον Σεπτέμβριο του 2021 είχε προαναγγελθεί από τον κ. Πρωθυπουργό πακέτο έργων υπογειοποίησης καλωδίων του ΔΕΔΔΗΕ ύψους ενός δισεκατομμυρίου ευρώ. Πόσο ήταν το ποσοστό υλοποίησης; Τον Ιούνιο του 2026 το Γ’ Τριμελές Εφετείο Πλημμελημάτων Αθηνών απήλλαξε έντεκα (κατηγορούμενα για αμελή συμπεριφορά και εποπτεία) υψηλόβαθμα στελέχη της Πυροσβεστικής για την μεγάλη πυρκαγιά του 2021 στην Πάρνηθα και την Βαρυμπόμπη, που αποτέφρωσε 140.000 στρέμματα πευκοδάσους ενώ βάσει του πορίσματος της αρμόδιας Υπηρεσίας της Πυροσβεστικής η φωτιά αποδόθηκε σε βλάβη μετασχηματιστή ηλεκτρικών δικτύων (βλ. δημοσίευμα «ΤΑ ΝΕΑ» 12-8-2026) (REPORTAZ

-Βασίλης Λαμπροπουλος)

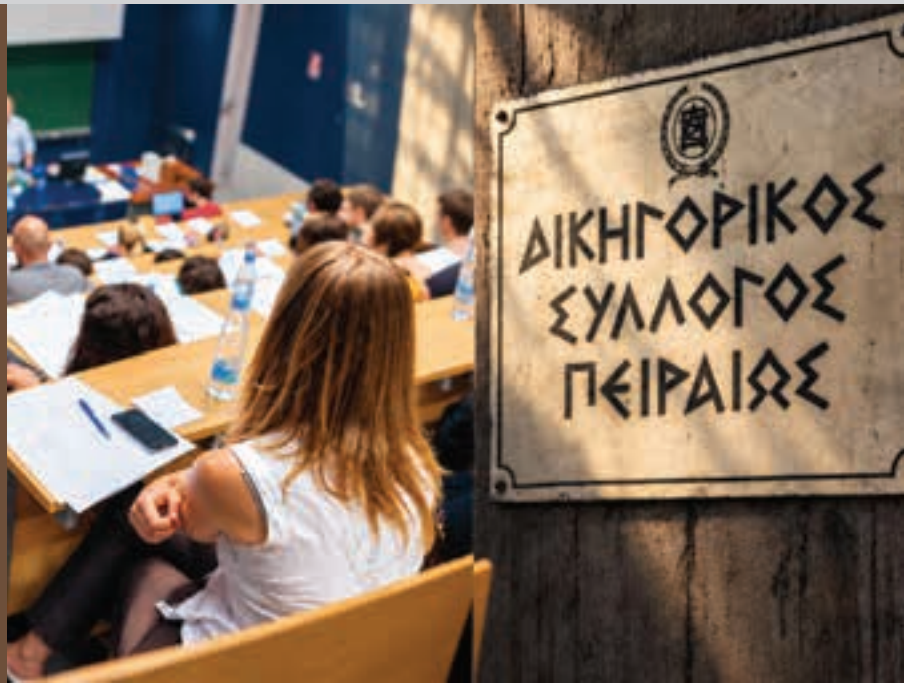
-ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ (15/16-8-2026) με κύριο τίτλο « ΣΤΟ ΣΚΟΤΑΔΙ ΤΟ ΔΙΚΤΥΟ ΤΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ. Παλαιός και αχαρτογράφητος ο εξοπλισμός – Το κόστος και τα εμπόδια στον εκσυγχρονισμό του. Τα καλώδια γίνονται εμπρηστές – Ιδιωτικά Δίκτυα ρεύματος χωρίς έλεγχο. https://www.kathimerini.gr/k/ sunday-edition/564403771 https://www.kathimerini.gr/economy/564402385/todiktyo-deddie-sto-epikentro-ton-ereynon/ βλ. δήλωση Άκη Τσελέντη, Σεισμολόγου, τέως Δ/ντου Γεωδυναμικού

Ινστιτούτου στο PERIODISTA 13-8-2026, βλ. άρθρο Δ. Μπεκιάρη. https://arxeion-politismou.gr/2025/07/pyrkagies-kaianemogennitries.html βλπ άρθρο Κ.Ζαφειρόπουλου ΕΦΣΥΝ 3-8-2026 βλπ άρθρο Σωτ. Πολυχρονόπουλου στο Reporter.gr 12-8- 2026 https://www.reporter.gr/ apopseis/apo-thesews/spyrospolychronopoylos/682909-oi-kamenes-yposxeseis-giaypogeiopoiisi-toudiktyouilektrismoy - ARCADIA PORTAL Ν. ΜΠΕΛΑΒΙΛΑΣ (καθηγητής ΕΜΠ) 3-8- 2026, βλ. «Περιβαλλοντική, Οικονομική & Κοινωνική Αξιολόγηση Οδεύσεων Γραμμών Υψηλής Τάσης - Διερεύνηση Εναλλακτικών Σεναρίων ΧΑΝΙΑ-ΔΑΜΑΣΤΑ Β. ΚΡΗΤΗΣ» ΕΜΠ ΜΑΪΟΣ 2026 σελ. 38-41 Κίνηση για την Προστασία των Νησίδων (facebook) 1-9-2026 «6 ΝΕΕΣ ΑΝΕΜΟΓΕΝΝΗΤΡΙΕΣ ΣΤΟ ΠΟΡΤΟ ΓΕΡΜΕΝΟ — ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΚΑΜΕΝΗ ΕΚΤΑΣΗ» συνοδευόμενο με χάρτες της καμένης έκτασης όπου συνέβη η πρόσφατη πυρκαγιά του Αυγούστου του 2026 που ξεκίνησε από το εναέριο ηλεκτρικό δίκτυο ιδιωτικής εταιρείας… Η περιοχή του «Πόρτο Γερμενό» έχει και κατά το παρελθόν, πληγεί από πυρκαγιές το 2009, το 2021 και το 2023 και αποτελεί Ζώνη με ιστορικό συνεχών βλαβών.

ΣΤΟ ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ: Το φαινόμενο των πυρκαγιών είναι παγκόσμιο συνδεόμενο άμεσα με την κλιματική αλλαγή. Η Ευρωπαϊκή «Πράσινη Συμφωνία» και η «Ενεργειακή Μετάβαση» εμπεριέχει ένα σύνολο πολιτικών πρωτοβουλιών με στόχο η Ευρώπη να καταστεί ουδέτερη για το κλίμα το 2050. Παρά τα συντριπτικά πλήγματα που έχει υποστεί η - υπό την αιγίδα του ΟΗΕ «Συμφωνία των Παρισίων» (ιδιαίτερα μετά την απόσυρση των ΗΠΑ) κάθε κοινωνία πρέπει να λειτουργήσει έστω και με βάση το ένστικτο της αυτοσυντήρησης για να μειωθεί η προβλεπόμενη καταστροφή.

Απόφαση του ΔΣΠ περί άσκησης προσφυγής κατά των μη κρατικών Νομικών Σχολών

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιά κατά τη συνεδρίαση της 17/9/2026, εξέφρασε την έντονη ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ του για το κανονιστικό πλαίσιο ίδρυσης και λειτουργίας των μη κρατικών νομικών σχολών και την αδιαφανή και ιδιαίτερα προβληματική διαδικασία συγκρότησης των αρμόδιων επιτροπών και πιστοποίησης των προγραμμάτων σπουδών από την Εθνική Αρχή Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΘΑΑΕ), με αποκλεισμό, μάλιστα, των εκπροσώπων του δικηγορικού σώματος, παρά τις διατυπωθείσες αντιρρήσεις της Ολομέλειας των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων.

Το Δ.Σ. του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιά, σε συνέχεια των σχετικών αποφάσεων της Ολομέλειας, ΕΠΙΣΗΜΑΝΕ ότι η ίδρυση και λειτουργία μη κρατικών νομικών σχολών προϋποθέτει συνολικό σχεδιασμό και διαβούλευση με την ακαδημαϊκή και νομική κοινότητα, θέσπιση ανώτατου ορίου εισακτέων κατ' έτος για το σύνολο των μη κρατικών σχολών, ανεξαρτήτως του αριθμού που θα θελήσουν να πιστοποιηθούν, και διαδικασία πιστοποίησης με τη συμμετοχή των αρμόδιων θεσμικών φορέων, η οποία με διαφάνεια και αμεροληψία θα διασφαλίζει την επιστημονική επάρκεια του διδακτικού προσωπικού, την αναγκαία υλικοτεχνική υποδομή και την ποιότητα των προγραμμάτων σπουδών.

Το Δ.Σ. του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιά στο πλαίσιο της εκ του νόμου υποχρέωσής του να μεριμνά για τη συνδρομή των προϋποθέσεων για την αξιοπρεπή άσκηση του δικηγορικού λειτουργήματος, βασική προϋπόθεση της οποίας είναι η διασφάλιση της ποιότητας των νομικών σπουδών, αφού έλαβε υπόψη τις πρόσφατες αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας, κατόπιν αιτήσεων του Καθηγητή της Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ κ.Π.Λαζαράτου, ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ ομόφωνα να προσφύγει στο Συμβούλιο Επικρατείας και να αιτηθεί την ακύρωση των κανονιστικών πράξεων αξιολόγησης, αδειοδότησης και λειτουργίας όλων ανεξαιρέτως των μη κρατικών νομικών σχολών, καθώς και των προγραμμάτων σπουδών τους.

Η Ανώτατη Εκπαίδευση δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται με όρους αγοράς σε βάρος των νέων ανθρώπων και των οικογενειών τους, αλλά απαιτεί συνολικό σχεδιασμό με απαρέγκλιτη τήρηση της νομιμότητας και της ανάγκης παροχής ποιοτικής πανεπιστημιακής εκπαίδευσης.

Η πρώτη αντιδικία στην ιστορία του ελληνικού δικαίου(*)

του ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥ Ε. **ΜΑΡΑΒΕΛΙΑ**
επ. Δικηγόρου ΔΣΠ

Μέρος α΄

Δίκαιο και γραφή

§ 1 [Μικρό εισαγωγικό]

Ένα ζήτημα που με απασχολούσε από παλιά ήταν η αναζήτηση των πρώτων γραπτών πηγών του αρχαίου ελληνικού δικαίου. Από πότε δηλαδή οι Έλληνες έπαψαν να ζουν μέσα στα προφορικά δικαιικά πλαίσια μιας oral society, και αρχίζουν να κάνουν χρήση γραπτών νόμων. Εννοείται ότι η έκφραση 'άγραφος νόμος' προέκυψε μετά από την εμφάνιση γραπτών νομοθετημάτων[1]. Πριν, δεν

(*) Το παρόν αποτελεί γραπτή σύμπτυξη ομιλίας μου στον Δικηγορικό Σύλλογο Πειραιώς, στις 22 Απριλίου τ.έ.

1. R. Hirzel Άγραφος Νόμος Λειψία: Teubner, 1900. Επίσης Alessandro Stavru «Gli άγραφοι νόμοι da Sofocle a Senofonte», σε Cardullo & Chiaradonna (επιμ.) Il problema della normatività del mondo antico, Ρώμη 2021, 39-65.

υπήρχαν νόμοι, αλλά δίκαιο ασφαλώς υπήρχε. Διότι ναι μεν υπήρξαν και υπάρχουν κοινωνίες χωρίς γραπτούς νόμους, αλλά κοινωνία χωρίς δίκαιο δεν υπάρχει. Επίσης: άδικοι νόμοι υπάρχουν· άδικο δίκαιο δεν υπάρχει. Ωστόσο απόλυτο δίκαιο δεν υπάρχει· ούτε απόλυτες αλήθειες. Αυτές είναι έννοιες κατά τόπο και χρόνο[2]. Όλες οι κοινωνίες, ακόμη και οι πιο πρωτόγονες, διαθέτουν αναγνωρισμένους κανόνες και διαδικασίες επίλυσης των διαφορών. Ο H.L.A. Hart στο Concept of Law έχει ορίσει πώς αυτοί οι κανόνες διακρίνονται από άλλους, μη δικαιικού χαρακτήρα κανόνες.

Σε κάποια ιστορική φάση αυτές οι 'δικονομικού' χαρακτήρα διαδικασίες θεσμοθετούνται και έτσι ξεκινάει η ιστορία του γραπτού δικαίου. Στην αρχαία Ελλάδα οι πρώτοι γραπτοί νόμοι εμφανίζονται γύρω στα 650 π.Χ., ήτοι έναν περίπου αιώνα μετά την εισαγωγή της αλφαβητικής γραφής[3]. Δεν είναι λοιπόν διόλου τυχαίο ότι οι παλαιότεροι ελληνικοί νόμοι είναι στην ουσία τους δικονομικού χαρακτήρα. Η λ. νόμος στην ελληνική γλώσσα πριν 'νομιμοποιηθεί', κάλυπτε ένα ευρύ φάσμα εννοιών, από την τάξη του κόσμου μέχρι τις συνήθειες μιας ορισμένης κοινωνικής ομάδας. Στην αρχαϊκή Ελλάδα οι διαδικασίες, όπως και οι αποφάσεις, συνέχισαν να γίνονται προφορικά. Πρακτικά δεν τηρούνταν· ούτε οι αποφάσεις δίδονταν γραπτές. Την ασφάλεια δικαίου, ένα διαρκές desideratum όλων των εν-

2. Βλ. αντί πολλών Gustave Le Bon La vie des vérités Paris: Flammarion 1914. (ελλην. μτφρ. Λίζας Δ. Κοντογιάννη, Αθήνα: Δημητράκος, 1929).

3. M. Gagarin Γραφή και αρχαίο ελληνικό δίκαιο, μτφρ κ.λπ. Χ.Ε. Μαραβέλιας, Αθήνα: Καρδαμίτσα 2011.

νόμων τάξεων, εξασφάλιζε η δημοσιότητα και η μνήμη της κοινότητας. Ο αρμόδιος άρχοντας, ο επιφορτισμένος με την απονομή της δικαιοσύνης, εκδίδοντας την απόφα(ν)σή του έκανε μια ολόκληρη performance. Οι καλύτερες αποφάσεις ήταν εκείνες που αμφότερα τα αντίδικα μέρη δέχονταν ως ορθές (ιθείες). Στην αρχαϊκή Κρήτη, περ. 500 π.Χ., ο ποινικαστάς (δωρικός τύπος τού φοινικιστής, κάτι σαν γραφέας και μνήμων) όφειλε να θυμάται όλες τις προηγούμενες αποφάσεις[4]. Στη μεσαιωνική Ισλανδία ο νομο-λόγος ('law-speaker') ήταν υποχρεωμένος να θυμάται από μνήμης ολόκληρο το 'σώμα' των νόμων. Ένα τέτοιο σώμα 'προφορικών νόμων' ήταν και το αλβανικό Kanun. Μια θωμαστή εξήγηση για τις απαρχές της γραπτής απονομής δικαιοσύνης δίνει ο Ηρόδοτος στα της ιστορίας του πρώτου βασιλιά των Μήδων Δηιόκη (1.96-98).

§ 2 [Οι απαρχές της ιστορίας του ελληνικού δικαίου] Η Ιστορία προϋποθέτει την ύπαρξη γραπτών ντοκουμέντων. «Pas de documents pas d'histoire» λένε οι Γάλλοι. Η γραφή αποτελεί το ορόσημο μεταξύ Προ-ιστορίας και Ιστορίας. Έτσι και πολύ σχηματικά έχουμε: Προϊστορία – Γραφή – Ιστορία. Η υποδιαίρεση της ιστορίας του δικαίου μιας χώρας ή/και ενός λαού δεν ακολουθεί κατ' ανάγκη τις υποδιαιρέσεις της γενικής ιστορίας. Γίνεται όμως δεκτό ότι η αποκρυπτογράφηση (decipherment) και ανάγνωση της μυκηναϊκής Γραμμικής Β (Μ. Βέντρις, 1952) 'μετέφερε' τις απαρχές της ελληνικής ιστορίας κατά πέντε αιώνες ενωρίτερα[5]. Τούτο σημαίνει ότι πλέον από αυτή την εποχή θα πρέπει να εκκινεί οποιαδήποτε έρευνα για τη συνολική ιστορία του ελληνικού δικαίου. Επιχείρησα μια τέτοια σύνθεση στη μελέτη μου «Προς ένα Μυκηναϊκό Δίκαιο» (Ελληνική Δικαιοσύνη 44 (2004) σ. 291-307), με την ευκαιρία των 50 χρόνων από την αποκρυπτογράφηση του Βέντρις. Στα μυκηναϊκά κείμενα συναντάμε τη φράση o-u-ki-te-mi (πβ. Ιλιάδα ου θέμις) που πρόθυμα αποδόθηκε ως «ουχί θέμις»· ό,τι κι αν αυτό το τελευταίο μπορεί να σήμαινε[6].

Στον Όμηρο, που απέχει τουλάχιστον 500 αργοκίνητα χρόνια από τα τελευταία κείμενα της Γραμμικής Β (περ. 1150 π.Χ.), δεν μαρτυρείται η ύπαρξη γραπτού δικαίου. Οι 'δικαστικές' αποφάσεις στα Έπη βασίζονται στα έθιμα και τις κοινές αντιλήψεις περί δικαίου και αδίκου, που τείνουν να καθιερώσουν ένα σώμα άγραφου ουσιαστικού δικαίου[7]. Εννοείται πως η ανυπαρξία γραπτού δικαίου δεν εμπόδιζε την τήρηση κάποιων αναγνωρισμένων άγραφων τυπικών διαδικασιών[8]. Εναλλακτικά έχει υποστηριχτεί σχετικά ότι ο μυκηναίος άναξ (wa-na-ka, Fάναξ) αποτελούσε ζωντανή πηγή δικαίου κατά τα πρότυπα του Αιγύπτιου φαραώ. Ωστόσο θα πρέπει να παραδεχτούμε μαζί με την Τόμας ότι ετυμολογικά κανένας μυκηναϊκός όρος δεν θυμίζει κάτι που να συνδέεται με την απονομή της δικαιοσύνης[9]. Εδώ να θυμίσουμε ότι ελάχιστα μυκηναϊκά realia διασώζονται στον Όμηρο. Διότι ο πολιτισμός των επών δεν είναι ο μυκηναϊκός, αλλά ο πολιτισμός της γεωμετρικής Ελλάδας.

4. Βλ. σχετ. Χ.Ε. Μαραβέλιας «Περί ποινής γλωσσολογικά», Ποινικά Χρονικά Ν/2000 774-780: 777, όπου και βιβλιογραφία.
5. Documents in Mycenaean Greek (Γραπτά Μνημεία στη Μυκηναϊκή Ελληνική, 'Cambridge University Press', 1956) είναι ο τίτλος του opus magnum των Ventris & Chadwick, για τη Γραμμική Β.
6. Βλ. αντί πολλών Fr. A. Jorro Diccionario micénico, vol. II, Μαδρίτη 1993, svv o-u-ki / o-u-ki-te-mi, όπου και βιβλιογραφία. Για τις μεταμυκηναϊκές εποχές βλ. την κλασική μελέτη του R. Hirzel Θέμις, Δίκη und Werwandtes Λειψία, 1907.
7. Πβ. G.M. Calhoun στο A. Wace & F. Stubbings (επιμ.) A Companion to Homer, Λονδίνο – Ν. Υόρκη 1963, σ. 439.
8. M. Gagarin Early Greek Law, Μπέρκλεϊ 1989, Κεφ. 1.
9. Περί αυτών βλ. C.G. Thomas «Mycenaean law in its oral context» SMEA 25 (1984) 247-253:248.

Έχει λεχθεί πως ο Όμηρος θα έτριβε τα μάτια του με τον κόσμο των μυκηναϊκών πινακίδων.

§ 3 [Δίκαιο και προδίκαιο] Στα 1951 ο Γάλλος ιστορικός του δικαίου Luis Gernet δημοσίευσε ένα εκτεταμένο άρθρο στην Anné Sociologique, 3e série (1948-49) με τίτλο "Droit et prédroit en Grèce ancienne" [= L. Gernet Droit et institutions en Grèce antique, Paris 1982, 7-119], όπου έκανε τη διάκριση μεταξύ δικαίου (droit) και προ-δικαίου (prédroit). Εκεί υποστήριζε ότι στη φάση του προδικαίου βρίσκεται μια κοινωνία όταν η αντίληψή της για το δίκαιο βασίζεται σε μαγικο-θρησκευτικά στοιχεία, ενώ δίκαιο έχουμε όταν το προδίκαιο εξορθολογίζεται , όπως λ.χ. συνέβη με το ρωμαϊκό δίκαιο. Κάπου ανάμεσα ο M. Gagarin τοποθετεί την έννοια 'proto-legal', δηλ. την κατάσταση όπου ορισμένες (διαδικαστικού κυρίως χαρακτήρα) πρακτικές επίλυσης των διαφορών λαμβάνουν κάποιας μορφής κύρωση και έτσι καθίστανται νόμοι[10].

Στους Ρωμαίους ανήκει η τιμή ότι, στο Δυτικό πολιτισμό τουλάχιστον, έκαναν το δίκαιο επιστήμη. Η επιστήμη του δικαίου πηγάζει από την Ανατολή. Το γνωστό ex oriente lux θα μπορούσε να διαβαστεί και ως ex oriente lex. Στην αρχαία Ελλάδα δεν υπήρξε καθαρή επιστήμη του δικαίου, αλλά το δίκαιο εξεταζόταν ως πράγμα της φιλοσοφίας και της πολιτικής. Το Πινδαρικό «νόμος ο πάντων βασιλεύς θνατών τε και αθανάτων» (fr. incert. 169a)[11] αποτελούσε μάλλον ένα αίτημα των κατωτέρων τάξεων, οι οποίες διεκδικούσαν κάποια ασφάλεια δικαίου απέναντι στους βασιλιάδες δικαστές, που ο Ησίοδος, ως 'παθών', χαρακτηρίζει δωροφάγους (Έργα και ημέραι, 38-39, 221). Ας αναφέρουμε εδώ ότι και η λ. δημοκρατία ενδεχομένως να ξεκίνησε ως μειωτικός όρος (πβ. οχλοκρατία, 'πεζοδρόμιο'), ανάλογα με το ποιοι την χρησιμοποίησαν το πρώτον: οι ανώτερες τάξεις ή ο δήμος;

§ 4 [Μυκηναϊκό: ένα δίκαιο χωρίς νόμους] Τώρα που είμαστε σε θέση να διαβάσουμε τα κείμενα της Γραμμικής Β τι μπορούμε να πούμε για το μυκηναϊκό δίκαιο; Η απάντηση που δίνει ο Henri van Effenterre στην παραπάνω διάκριση του συμπατριώτη του Ζερνέ είναι ότι "il s'agit bel et bien d'un droit, même si nous ne pourrons sans doute jamais aller trés avant dans sa connaissance"[12]. Πρόκειται λοιπόν για δίκαιο. Σχετική με τα θέματα που μας απασχολούν εδώ είναι και η θέση που παίρνει κανείς πάνω στο ζήτημα της ατομικής ιδιοκτησίας. Διότι κυριότης είναι το νομικό ένδυμα της ιδιοκτησίας. Ας προσέξουμε εδώ ιδιαίτερα ότι το κλασικό αρχαίο ελληνικό δίκαιο, σε αντίθεση προς το ρωμαϊκό, δεν διέθετε κάποιον ειδικό όρο που να διακρίνει την κυριότητα από την κατοχή[13]. Επιμένουμε πάνω σ' αυτό, διότι το θέμα με το οποίο κλείνει το παρόν δίπτυχο κείμενο είναι μια μυκηναϊκή «κτηματική διαφορά» .

§ 5 [Δικαιική ορολογία. Γαιοκατοχές] Πολλοί μυκηναϊκοί όροι που αφορούσαν διακατοχικές σχέσεις ακινήτων, έχουν χαθεί στο διάστημα των «Σκοτεινών Αιώνων» μεταξύ μυκηναϊκής και

10. M. Gagarin Early Greek Law, 8-9.
11. Βλ. πρόχειρα M. Gigante Νόμος βασιλεύς, νέα έκδοση, Νάπολι 1993, κεφ. 5.
12. H. van Effenterre "Droit et prédroit en Grèce depuis le déchiffrement du linéaire B" Symposion 1985, 3-6:5. Για το ίδιο ζήτημα βλ. E. Cantarella, "A proposito di diritto et prediritto" Studi storici 25 (1984) 75-81.
13. D. MacDowell The law in classical Athens, ΄Λονδίνο 1978, 133· A. Biscardi Αρχαίο ελληνικό δίκαιο (μτφρ Π. Δημάκης) Αθήνα 1991, 303-4.

αλφαβητικής ελληνικής. Άλλοι έχουν επιβιώσει, αλλά με διαφορετικό περιεχόμενο. Ας δούμε σύντομα μερικούς τέτοιους όρους: Τέμενος (te-me-no) στη μυκηναϊκή κοινωνία κατέχουν οι ανώτατοι αξιωματούχοι, όπως ο άναξ (wa-na-ka, Fάναξ), καθώς και ο δεύτερος τη τάξει και 'αρχηγός του στρατού' που φέρει τον τίτλο ra-wa-ke-ta. Η λέξη στην αλφαβητική ελληνική αποδίδεται ως λαFαγέτας (με δίγαμμα) που σημαίνει 'ηγέτης του λαού'. Λαός όμως εδώ είναι ο ένοπλος, ο υπό τα όπλα λαός[14]. (Ο λαός με την πολιτική έννοια είναι ο δήμος < δάμος < da-mo < ..). Η λ. τέμενος ετυμολογείται από το ρ. τέμνω (πβ. τμήμα) που σημαίνει αποκόπτω, αποχωρίζω. Έχει να κάνει με την πρωταρχική κατάτμηση της αρχικά κοινής γης μιας κοινότητας. Τέμενος δίνεται στους θεούς, τους βασιλιάδες και άλλους υψηλούς αξιωματούχους. Σύμφωνα με τον λεξικογράφο Ησύχιο, «τέμενος· πάς ο μεμερισμένος[15] τόπος τινί, εις τιμήν, ή ιερόν και βωμός, ή απονεμηθέν θεώ ή βασιλεί». Πβ και Αριστοτέλη, Ρητορ. 1361a: «τεμένη [...] τιμής σημείον».

Κτοίνα (θηλ.). Η λέξη ko-to-na (ko-to-i-na στην Κνωσό) έχει διασωθεί στην κατοπινή ελληνική στον τύπο κτοίνα. Έχει αποθησαυριστεί ως γλώσσα στον Ησύχιο, στους τύπους κτύνα ή κτοίναι. Εξηγείται δε ως «χωρίσεις προγονικών ιερών ή δήμος μεμερισμένος». Γενικά μιλώντας, μπορούμε να πούμε ότι ο όρος ko-to-na δηλώνει ένα μέρος της καλλιεργήσιμης ή/και πράγματι καλλιεργούμενης γης. Οι κάτοχοι κτοίνας ονομάζονται, ελληνικότατα ko-to-no-o-ko, κτοινούχοι ή ko-to-na e-ko-te, κτοίναν (ή κτοίνας) έχοντες. Ένα συμβούλιο από τέτοιους κτοινούχους φαίνεται να διοικεί συλλογικά τους μυκηναϊκούς δήμους (da-mo, δάμος). Ετυμολογικά η λέξη αντλείται από το ρ. κτίζω. Προσωπικά θα αναζητούσα κάποια σύνδεση με τη λ. χθών, γεν. χθονός.

Κτοινών υπήρχαν δύο είδη: α) Οι ko-to-na ki-ti-me-na = κτοίνες κτίμενες, μια μορφή κατοχής που τείνει περισσότερο προς την ατομική ιδιοκτησία, και β) Οι ko-to-na ke-ke-me-na, κτοίνες ke-ke-me-na. Πρόκειται για μεμερισμένες γαίες που τις διαχειρίζονται οι τοπικοί δήμοι με δικαίωμα παραχώρησης σε ορισμένα πρόσωπα προς εκμετάλλευση. (Και τα δύο αυτά επίθετα είναι αβέβαιης ετυμολόγησης). Η στερεότυπη έκφραση των πινακίδων είναι ότι «ο Χ. έχει (μία) ko-to-na ke-ke-me-na pa-ro da-mo...» με την έκτασή του κτήματος να αναφέρεται στη συνέχεια. Το pa-ro da-mo ερμηνεύεται ως «παρά του δήμου». Η έκταση δεν μετριόταν με κάποια εμβαδικά μέτρα, αλλά με τον σπόρο (pe-mo / pe-ma, σπέρμον/σπέρμα) που απαιτείτο για την σπορά κάθε κτήματος. Άλλωστε οι ανακτορικές καταγραφές πρωτίστως απέβλεπαν στην 'φορολογητέα ύλη'.

[ΤΕΛΟΣ Α΄ ΜΕΡΟΥΣ]

Φωτό από την ημέρα της ομιλίας του Χαράλαμπου Μαραβέλια στον Δικηγορικό Σύλλογο

14. H. Ebeling (Hsg) Lexicon homericum I, 971 sv λαός: "Homines qui in bello sub ducibus sunt, milites"· E. Benveniste, Vocabulaire des institutions indo-européenes vol. II, Παρίσι 1969, σ. 90: «En tout cas λαός est le nom du people en tant qu'il porte les armes».
15. Γλώσσες λέγονται οι ακατάληπτες λέξεις που χρήζουν επεξηγήσεως. Πβ. τους γλωσσογράφους (glossatores) του Ρωμαϊκού δικαίου.

Γέλιο και συγκίνηση:

"ΞΥΠΝΑ ΒΑΣΙΛΗ"

από τη θεατρική ομάδα του ΔΣΠ

της ΜΑΡΙΑΣ **ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ**
Δικηγόρου ΔΣΠ

Υπάρχουν βραδιές που η καθημερινή πίεση και οι αδιάκοποι ρυθμοί της δικηγορίας μένουν για λίγο στην άκρη, δίνοντας τη θέση τους στη μαγεία της τέχνης. Η ερασιτεχνική θεατρική ομάδα του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιά επέστρεψε δυναμικά στη σκηνή του Δημοτικού Θεάτρου Πειραιά την Δευτέρα 6 & Τρίτη 7 Ιουλίου, αποδεικνύοντας ότι το νομικό δαιμόνιο συνδυάζεται άριστα με το υποκριτικό ταλέντο. Φέτος επελέγη ένα από τα πιο εμβληματικά έργα του αξεπέραστου Δημήτρη Ψαθά, το διαχρονικό πολιτικό και κοινωνικό έργο «Ξύπνα Βασίλη».

Η παράσταση: Μια αιχμηρή ματιά στο σήμερα

Ο Ψαθάς, με το μοναδικό του χάρισμα, σατιρίζει στο εν λόγω έργο του τις απότομες ιδεολογικές μεταπτώσεις, τον οπορτουνισμό και την ευκολία, αλλά και την αιώνια πάλη ανάμεσα στην αφέλεια και τη φιλοδοξία. Η ερασιτεχνική ομάδα του ΔΣΠ κατάφερε να «αγγίξει» το κείμενο με σεβασμό, κέφι και αξιοζήλευτο επαγγελματισμό. Μέσα από αστείες πλην όμως βαθιά προβληματικές καταστάσεις, οι συνάδελφοι επί σκηνής μάς θύμισαν πως ορισμένες ανθρώπινες αδυναμίες και κοινωνικές παθογένειες παραμένουν αναλλοίωτες στο πέρασμα του χρόνου.

Οι ερμηνείες των συναδέλφων απέσπασαν το πιο θερμό χειροκρότημα του κοινού –και δικαίως! Με περίσσιο θάρρος άφησαν τις αίθουσες των δικαστηρίων και μεταμορφώθηκαν σε πειστικούς θεατρικούς ήρωες, γεμίζοντας την αίθουσα με αυθεντικό γέλιο και στιγμές συγκίνησης. Η χημεία μεταξύ τους ήταν εμφανής, αποτέλεσμα αμέτρητων ωρών πρόβας, κόπου και κυρίως γνήσιας αγάπης για το θέατρο.

Η φετινή πρεμιέρα, επίσης, επεφύλασσε μια βαθιά συγκινητική στιγμή για όλους τους παρευρισκόμενους, καθώς την πρώτη παράσταση παρακολούθησε τιμής ένεκεν η εγγονή του μεγάλου μας θεατρικού συγγραφέα, Λένα Ψαθά,

η παρουσία της οποίας πρόσφερε μια ιδιαίτερη φόρτιση στη βραδιά, συνδέοντας το χθες με το σήμερα. Μετά το πέρας της παράστασης, ο Πρόεδρος του ΔΣΠ έλαβε τον λόγο και, εν μέσω σε θερμών χειροκροτημάτων, κάλεσε τη Λένα

Ψαθά στη σκηνή. Η συγκίνησή της ήταν φανερή, καθώς απηύθυνε έναν σύντομο χαιρετισμό, ευχαριστώντας τον Δικηγορικό Σύλλογο Πειραιά, τους συντελεστές και το κοινό που συνεχίζουν να κρατούν ζωντανό το έργο και την πνευματική παρακαταθήκη του αλησμόνητου παππού της.

Οι Συντελεστές της Επιτυχίας

Κείμενο: Δημήτρης Ψαθάς
Σκηνοθεσία: Γιώργος Ρούφας
Βοηθός Σκηνοθέτη - Ενδυματολόγος: Στελλίνα Ανεμά
Installation - Video Art: Mark Vos
Ερμήνευσαν
(με αλφαβητική σειρά οι: Αθανασόπουλος Γιώργος, Βαλμάς Κωνσταντίνος, Κριθαρίδου Έφη, Μπαγιονέτα Ελένη, Μπουρλετίδου Γιώτα, Πανιτσίδου Ελένη, Παπακυριάκης Δημήτρης, Πατρικοπούλου Ελένη, Ποθητός Δημήτρης, Σουρμελής Σταμάτης, Σταματογιάννη Κέλλυ και Τσουνάκα Γιώτα.

Μουσική Συμμετοχή:
Συμμετείχε η χορωδία του ΔΣΠ | Μαέστρος: Μάριος Καζάς
Συμμετείχε το συγκρότημα 3G AND I-FON
Συμπερασματικά, η θεατρική ομάδα του ΔΣΠ δεν ανέβασε απλώς μια παράσταση, αλλά για

μία ακόμα χρονιά δημιούργησε μια γέφυρα πολιτισμού και επικοινωνίας, δίδοντας το δικό της ξεχωριστό στίγμα στα πολιτιστικά δρώμενα της πόλης του Πειραιά, κερδίζοντας έτσι το πιο ζεστό χειροκρότημα του κοινού.

Θερμά συγχαρητήρια σε όλους τους συντελεστές, τους ηθοποιούς, τους μουσικούς και φυσικά στη διοίκηση του ΔΣΠ που στηρίζει μεταξύ άλλων τέτοιου είδους εγχειρήματα. Ανυπομονούμε ήδη για το επόμενο θεατρικό τους ταξίδι!

Δικαστικός αγώνας για τη διατήρηση λιγνιτικών υποδομών- Μια άλλη όψη του ενεργειακού προβλήματος

της ΛΙΛΗΣ Γ. **ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ**
Συμβούλου ΔΣΠ

Στις 20 Δεκεμβρίου 2026 εκδικάζεται ενώπιον του ΣΤΕ μια ιδιαίτερης σημασίας υπόθεση .Αιτούντες είναι πενήντα πολίτες. Στρέφονται κατά του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ), της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού Α.Ε.(ΔΕΗ) και της Ρυθμιστικής Αρχής Αποβλήτων, Ενέργειας και Υδάτων (ΡΑΑΕΥ).Αίτημά τους η ακύρωση του προκηρυχθέντος διαγωνισμού από τη ΔΕΗ ΑΕ και των συναφών πράξεων για την κατεδάφιση/αποξήλωση των πέντε πύργων ψύξης των μονάδων Ι-V του Ατμοηλεκτρικού Σταθμού (ΑΗΣ) Αγίου Δημητρίου στην Κοζάνη και των συνοδών κτιριακών υποδομών. Η ασκηθείσα αίτηση ακυρώσεως θέτει μια σειρά από σύνθετα νομικά ζητήματα και οι προβαλλόμενοι λόγοι ακυρώσεως εδράζονται μεταξύ των άλλων στην παραβίαση του άρθρου 106 του Συντάγματος. Νομίζω πάντως ότι ο αριθμός των αιτούντων θα ήταν συντριπτικά πολλαπλάσιος αν δεν υπήρχε ο νομοθετικός περιορισμός στον αριθμό των σελίδων των δικογράφων.

Το διαρκώς αυξανόμενο κόστος της ηλεκτρικής ενέργειας και η κλιμάκωση της ενεργειακής κρίσης καθιστούν επίκαιρο όσο ποτέ το θέμα της προστασί-

ας και της διατήρησης των λιγνιτικών εγκαταστάσεων.

Ο λιγνίτης είναι το μόνο καύσιμο του οποίου η Ελλάδα έχει τον πλήρη έλεγχο (κοιτάσματα - εξόρυξη - παραγωγή).

Η ενδεχόμενη αποξήλωση των λιγνιτικών εγκαταστάσεων ή η απόσυρσή τους υποστηρίζεται - και ευλόγως - ότι θα καταστήσει την χώρα στο μέγιστο βαθμό εξαρτημένη από εισαγόμενες πηγές ενέργειας με περαιτέρω δραματική συνέπεια την έλλειψη ενεργειακής εφεδρείας σε περιόδους έκτακτης ανάγκης .Ας μην παραβλέπουμε άλλωστε ότι διανύουμε περίοδο ενεργειακής μετάβασης με την λειτουργία των Ανανεώσιμων πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) να έχει ακόμη πληθώρα προβλημάτων ν' αντιμετωπίσει μεταξύ των οποίων και η έλλειψη των υποδομών στη χώρα μας για την αποθήκευση της πλεονάζουσας ενέργειας. Δεν στερείται επίσης σημασίας ότι αρκετές Ευρωπαϊκές χώρες –ανάμεσά τους η Ιταλία και η Γερμανία- προέβησαν σε επαναλειτουργία ή παράταση της λειτουργίας των λιγνιτικών τους μονάδων τουλάχιστον μέχρι το 2033-2035. Φαίνεται όμως ότι οι ανωτέρω βάσιμες κατά την άποψή μου θέσεις και αιτιάσεις δεν εκτιμήθηκαν επαρκώς ή αγνοήθηκαν γιατί εν προκειμένω η πορεία των γεγονότων διαγράφεται διαφορετική.

Συγκεκριμένα: Με την Προγραμματική Σύμβαση μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου, της »ΕΛ.ΕΔΑΜ ΑΕ» με τον διακριτικό τίτλο «Μετάβαση Α.Ε» και της ΔΕΗ ΑΕ κυρωθείσα με τον νόμο 4956/2022 δύναται να ανατίθεται στη ΔΕΗ Α.Ε. η υλοποίηση των νέων χρήσεων γης και η αναβάθμιση των εκτάσεων, που είχαν περιέλθει στην κυριότητα ή τη χρήση της για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από λιγνίτη και περιλαμβάνονται στις Ζώνες Απολιγνιτοποίησης Κοζάνης, Φλώρινας και Μεγαλόπολης ενώ προβλέπεται η μεταβίβαση στη «Μετάβαση Α.Ε» του συνόλου των μετοχών της ανώνυμης εταιρείας και θυγατρικής κατά 100% της Δ.Ε.Η. Α.Ε. με την επωνυμία «Μεταλιγνιτική Α.Ε.», στην οποία η ΔΕΗ Α.Ε. θα μεταβιβάσει τον Κλάδο Μεταλιγνιτικής Αξιοποίησης Πυρήνων Ζ.ΑΠ. ΔΕΗ Α.Ε. Στη συνέχεια και κατόπιν των ανωτέερο νομοθετικών ρυθμίσεων η ΔΕΗ Α.Ε προκήρυξε διαγωνισμό για την κατεδάφιση των πέντε πύργων, οι οποίοι βρίσκονται εντός της ανωτέρω εκτάσεως στην Κοζάνη. Ήδη δε στις 21 Σεπτεμβρίου 2026 το ΥΕΝ ενέκρινε τη μελέτη για τις πρόδρομες εργασίες καθαίρεσης και απομάκρυνσης τμήματος των εγκαταστάσεων του ΑΗΣ Αγίου Δημητρίου Κοζάνης.

Με την κατεδάφιση όμως των πέντε πύργων ψύξης των μονάδων I-V και συνοδών κτιριακών υποδομών του σταθμού - το κόστος κάθε πύργου υπολογίζεται στα 100 εκατομμύρια ευρώ-καταστρέφεται δυστυχώς μια από τις πιο κρίσιμες ενεργειακές υποδομές της χώρας για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από λιγνίτη.

Οι αποφάσεις της ΔΕΗ ΑΕ,

η οποία παρέχει υπηρεσίες κοινής ωφέλειας ζωτικής σημασίας είναι αναγκαίο να υπόκεινται στον έλεγχο του κράτους ενώ επίσης το δικαίωμα του κράτους να χαράζει την δική του ενεργειακή πολιτική υπόκειται σε συνταγματικά όρια. (Μεγάλης σημασίας είναι η απόφαση 191/2022 ΣΤΕ (Ολομ), η οποία έκρινε ότι είναι συνταγματικώς επιβεβλημένος ο έλεγχος της ΕΥΑΘ ΑΕ από το Ελληνικό Δημόσιο).Επιπλέον σύμφωνα με το Άρθρο 106 παρ. 1 του Συντάγματος για την εδραίωση της κοινωνικής ειρήνης και την προστασία του γενικού συμφέροντος το Κράτος προγραμματίζει και συντονίζει την οικονομική δραστηριότητα. Στην ένδικη όμως υπόθεση ανακύπτουν εύλογα ερωτήματα σχετικά με την επίτευξη των ανωτέρω σκοπών αφού απειλείται η καταστροφή κρίσιμων ενεργειακών υποδομών . Το ίδιο άλλωστε το Σχέδιο Ετοιμότητας και Αντιμετώπισης κινδύνων που εξέδωσε η ΡΑΑΕΥ τον Μάρτιο 2026 κατ' επιταγή των σχετικών Κανονισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης προβλέπει ότι η ταυτόχρονη απόσυρση των λιγνιτικών μονάδων χωρίς επαρκείς υποδομές αποθήκευσης δημιουργεί αδυναμία κάλυψης αιχμών.

Εν κατακλείδι η δικαστική διαδρομή της ανωτέρω υποθέσεως, η οποία άπτεται σοβαρών νομικών, κοινωνικοοικονομικών αλλά και εθνικών θεμάτων αξίζει να τύχει του ιδιαίτερου ενδιαφέροντος της νομικής και όχι μόνο κοινότητας και μάλιστα σε μια περίοδο που η ενεργειακή φτώχεια αυξάνεται ραγδαία και η ενέργεια αποτελεί καθοριστική αιτία για τους διεξαγόμενους στην περιοχή μας πολέμους των οποίων τις δραματικές επιπτώσεις ζούμε καθημερινά.

Πηγές

- https://xronos-kozanis.gr 29 Ιουλίου 2026
- Εφημερίδα των Συντακτών 28 Αυγούστου 2026
- EPTnews.gr 26/9/2026
*https://www.raaey.gr/energeia/apofaseis_*

του ΔΗΜΗΤΡΗ **ΠΙΣΤΙΚΟΥ**

Διανοούμενοι και παράδοση

ΣΤΙΞΕΙΣ

Μερικές φορές διασκεδάζω με τη στάση των διανοουμένων που περιφρονούν εάν δεν απεχθάνονται την παράδοση, την ηθογραφία, τις φόρμες, την καλλιλογία, την επιμελημένη εμφάνιση και την καλλιέργεια του ύφους των προγενεστέρων. Μερικοί θεωρούν κόκκινο πανί κάθε τι που οδηγεί σε κάποιο κέντρο, καθίστανται κυνηγοί παντός ελληνοκεντρικού στοιχείου, ανακαλύπτουν εθνικούς και άλλους «μύθους» τους οποίους γκρεμίζουν οπλισμένοι με τα όπλα των στείρων γραμματικών και δικολάβων, «ξεχνώντας» από άγνοια ή σκοπίμως γεγονότα για τα οποία η ιστορία δεν κατέχει ατράνταχτα γραπτά στοιχεία και η βιβλιογραφία είναι επιλεκτική και μεροληπτική. Δεν μπορώ να γνωρίζω πώς σκέφτονται, με ποια απωθημένα βαρύνονται, και ποιο το σκεπτικό τού καθενός. Πολλοί πολεμώντας με τα «είδωλα», δημιουργούν μια νέα ειδωλολατρία χειρότερη από αυτήν που υποτίθεται ότι πολεμούν. Απαξιώνουν, υπονομεύουν και αποσιωπούν ένα μεγάλο μέρος τής πνευματικής μας περιουσίας και ρίχνουν στον Καιάδα τα έργα μιας μακράς λόγιας και ιδίως λαϊκής παράδοσης, τα παλιά αναγνωστικά. Ένα άλλο μεγάλο θέμα που το εκμεταλλεύονται στο έπακρον αντίθετες ιδεοληψίες και χρόνιες αγκυλώσεις είναι το περίφημο θέμα τού «Κρυφού Σχολειού». Από τη μια πλευρά στέκονται οι κοντόφθαλμοι και θρησκόληπτοι υπερσυντηρητικοί που ταυτίζουν το Κρυφό Σχολειό αποκλειστικά με τον ταπεινό ιερέα ο οποίος με το φως τού φεγγαριού και του λυχναριού και με τον φόβο των Τούρκων μάθαινε στα Ελληνόπουλα γράμματα. Από την άλλη στέκονται οι ξερόλες δήθεν προοδευτικοί, που ενώ σπεύδουν (και καλά κάνουν) να υπερασπιστούν τα δικαιώματα κάθε αδικημένου ή προστατεύουν, (και άριστα ποιούν), το νανογωβιό τής Τριχωνίδας, εντούτοις αρνούνται την ύπαρξή του, γιατί την ταυτίζουν με την απλοϊκή και γοητευτική εικόνα των προηγουμένων αλλά και παλιότερων αξιολόγων και δημοφιλών ποιητών όπως ο Ιωάννης Πολέμης. Οι δεύτεροι ξεχνούν ότι πάντοτε υπήρχαν και γνωστικά αντικείμενα που διδάσκονταν κρυφά από απλούς ιερείς και λαϊκούς

δασκάλους ακόμα και από πνεύματα που ανήκαν στον ανώτερο κλήρο τα οποία οδηγούσαν στην δημιουργία και τη διατήρηση εθνικής συνείδησης και εν δυνάμει στην ανατροπή τής καθεστηκυίας τάξης. Οι αναθεωρητές λησμονούν επίσης ότι δεν υπήρχαν παντού σχολεία, αλλά μόνο σε κάποιες πόλεις και ότι εκεί διδάσκονταν περιοριστικά μαθήματα γλώσσας και θρησκείας, πράγματα αυτονοήτως ανώδυνα και ακίνδυνα για τους δυνάστες. Ξεχνούν επίσης ότι στα χωριά και στην ύπαιθρο η αυθαιρεσία των Τούρκων ήταν ανεξέλεγκτη. Υπήρχαν επομένως λίγα σχολεία, τα οποία κάποιες υστερότερες εποχές αυξήθηκαν με τις προσπάθειες ανθρώπων όπως ο Κοσμάς ο Αιτωλός αλλά είχαν τον ίδιο στόχο: να μάθουν οι μαθητές να διαβάζουν τα εκκλησιαστικά κείμενα. Οπωσδήποτε τα φλογερά και ελεύθερα πνεύματα θα έκαναν το θαύμα τους και συγκεκαλυμμένα θα πήγαιναν πιο πέρα από τα επιτρεπόμενα διδάσκοντας ακόμα και πράγματα που απαγορεύονταν διακινδυνεύοντας τη ζωή τους (παράδειγμα ο Ρήγας Βελεστινλής).

Ο καημός τού Κοσμά τού Αιτωλού ήταν να ανοιχτούν και να λειτουργήσουν σχολεία παντού. Μάτωσαν τα πόδια του γυρίζοντας σε βουνά και σε λαγκάδια να κηρύττει και να ανοίγει σχολεία. Παρόλαυτα από τις μαρτυρίες πλήθους ξένων περιηγητών (ιδίως Βρετανών, που παρίσταναν και τους φιλέλληνες) μαθαίνουμε ότι παντού βασίλευε η αμάθεια και η αγραμματοσύνη ακόμα και των ιερωμένων. Αρκετά στοιχεία μπορεί να αντλήσει ο αναγνώστης από το βιβλίο τού Κρίστοφερ Γουντχάουζ με τίτλο «Φιλέλληνες», εκδόσεις ΜΙΝΩΑΣ, 2020.

Η καταπίεση ανάγκαζε τους ραγιάδες να χρησιμοποιούν διάφορα μέσα για να επιβιώσουν. Διατηρούσαν φανερά και κρυφά σχολειά για να διαδίδουν και τις απαγορευμένες γνώσεις. Κυκλοφορούσαν τυπωμένα και χειρόγραφα βιβλία (ιδεολογικά και πολιτικά εργαλεία) που περιείχαν κείμενα απαγορευμένου περιεχομένου, αφύπνισης και αυτογνωσίας. Δημοφιλή βιβλία όπως ο «Αγαθάγγελος» (1750;) (προφητεύει το τέλος τής βασιλείας των Οσμάνων δηλαδή των Τούρκων και την σωτηρία από το ξανθό γένος δηλαδή τους Ρώσους) μαζί με τη «Φυλλάδα τού Μεγαλέξαντρου» κρατούν τη φλόγα, τυπώνονται και διαδίδονται σε ολόκληρη την ελληνική επικράτεια.

Αυτοί που ξέρουν γράμματα τα διαβάζουν και στους άλλους. Με σύμβολα, νύξεις, αλληγορίες, μετωνυμίες, σκοτεινές παραβολές, μεταφορές, ασάφειες, χρησμούς, προρρήσεις και σιβυλλικά σημεία, συνδυάζουν την χρησμολογική παράδοση με τη γλώσσα και το ύφος των προφητικών κειμένων και με την επικουρία λαϊκών θρύλων και οραμάτων αποβλέποντας στην εθνική και κοινωνική απελευθέρωση. Τέτοια κείμενα χρειάζονταν αποκωδικοποίηση κι αυτή γινόταν κρυφά από λαϊκούς και κυρίως ιερωμένους. Αργότερα κυκλοφορούσαν έντυπα ποτισμένα από τις ιδέες τού Διαφωτισμού και τής Γαλλικής Επανάστασης. Και φυσικά κυκλοφορούσαν κρυφά τα κείμενα και οι στίχοι τού «Θουρίου» τού Ρήγα Βελεστινλή σαν εθνικά ευαγγέλια.

Η Λαμπρινή Κουζέλη στο εμπεριστατωμένο επίμετρο του «Νέου Γεροστάθη» του Λέοντα Μελά (πρώτη έκδοση σε τρεις τόμους το 1858), σε μεταγενέστερη αυτολογοκριμένη διασκευή τού Πέτρου Β. Τόγα (Κωνσταντινούπολη 1884) που κυκλοφόρησε σε αναπαραγωγή για την εφημερίδα «το Βήμα» το 2017, γράφει: «Μετά την Άλωση της Πόλης και την κατάλυση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, η παιδεία των υπόδουλων Ελλήνων ανατίθεται στο Πατριαρχείο με προνόμια που παραχωρεί ο Μωάμεθ Β΄. Τα πρώτα χρόνια μετά την κατάκτηση, απαγορεύεται στους ελληνορθόδοξους να μιλούν την ελληνική γλώσσα και σχεδόν μέχρι τα 1800 η κατάσταση είναι απελπιστική... Ενάμιση αιώνα μετά την Άλωση, επιτρέπεται στο Πατριαρχείο να επιβάλει τη συστηματική εισαγωγή τής παιδείας... Τα πρώτα σχολεία ξεκινούν μέσα στις εκκλησίες και στα μοναστήρια, οι πρώτοι γραμματοδιδάσκαλοι είναι ιερείς και τα πρώτα σχολικά βιβλία είναι το Αλφαβητάρι, η Οκτώηχος και το Ψαλτήρι». Ο Χρ. Σολδάτος («Η εκπαιδευτική και πνευματική κίνηση του ελληνισμού τής Μ. Ασίας 1800-1922», τόμ. 1, Αθήνα 1989, σελ. 18) γράφει: «Στα πρώτα σχολεία οι παπάδες κι οι λαϊκοί δάσκαλοι διδάσκουν τα τουρκικά και στην εκκλησία χρησιμοποιούνται βιβλία στα τουρκικά». Και συνεχίζει η Λαμπρινή Κουζέλη: «Η θεία λειτουργία και οι ιερές τελετές γίνονται όμως στα ελληνικά, τα οποία δεν κατανοούν απόλυτα ούτε οι ιερείς, ούτε οι ψάλτες ούτε οι πιστοί. Η εκπαίδευση των τουρκόφωνων Ελλήνων προωθείται σταδιακά με βιβλία γραμμένα στα καραμανλίδικα, δηλαδή τουρκικά με ελληνικούς χαρακτήρες». Σημειώνω ότι ο διασκευασμένος «Νέος Γεροστάθης» κυκλοφόρησε με άδεια του υπουργείου τής Οθωμανικής Αυτοκρατορίας με χειρουργικές αφαιρέσεις των αναφορών «στην Ελληνική Επανάσταση και στον οθωμανό κατακτητή. Ήδη στην πρώτη σελίδα η τυραννουμένη πατρίδα, την οποία αφήνει ο Γεροστάθης για να αναζητήσει την τύχη του στα ξένα, μετατρέπεται σε φιλτάτη πατρίδα» (Λαμπρινή Κουζέλη, ό.π.). Πετσοκόβεται η αρχική έκδοση, απαλείφεται παράγραφος για την ποθούμενη ελευθερία τής Ηπείρου, για την αφύπνιση του Γένους και τη δημιουργία μιας νέας Ελλάδας, αφαιρούνται αναφορές σε διώξεις των Χριστιανών κ.λπ. Και όλα αυτά συμβαίνουν μετά την υπογραφή τού αυτοκρατορικού διατάγματος Χάττι-Χουμαγιούν το οποίο με πίεση των δυτικών Μεγάλων Δυνάμεων «καθιέρωνε» ισότητα των κατοίκων τής αυτοκρατορίας και βελτίωνε τις συνθήκες ζωής των χριστιανών υπηκόων.

Από το βιβλίο τού Κωνσταντίνου Α. Βακαλόπουλου με τίτλο «Φιλεκπαιδευτικός Σύλλογος Αδριανουπόλεως (1872-1996)», εκδόσεις Αφων Κυριακίδη Α.Ε., 1996 σελ. 40 κ.επ. αντλώ τα εξής: «Μέχρι την εποχή εκείνη (1832), κατά την οποία άρχισαν να συγκροτούνται αλληλοδιδακτικά σχολεία και στη Θράκη, γενικευμένη υπήρξε ή παρουσία των γραμματοδιδασκαλείων και στο χώρο αυτό. Ξυπόλητα, κουρελιασμένα τις πιο πολλές φορές συγκεντρώνονταν τα παιδιά καταγής γύρω από το δάσκαλο και μάθαιναν να εκφωνούν τα πρώτα γράμματα και μετά τις πρώτες συλλαβές. Τα σχολικά τους είδη και τα εποπτικά όργανα του σχολείου ήταν ο εκκλη-

σιαστικός οκτάηχος, ο απόστολος και το τροπάρι, η φυλλάδα ένα κομμάτι χαρτί διπλωμένο πολλές φορές – που χρησίμευε για τετράδιο ή μια πλάκα, ένα στρώμα άμμου πάνω σ' ένα τραπέζι που ήταν κατάλληλα τοποθετημένο στη μέση τής αίθουσας, προς χρήση όλων των μαθητών». Παρακάτω γίνεται αναφορά στην «πάγια συμπεριφορά των τουρκικών αρχών» και «στις συγκυριακές παρεμβάσεις τους στα εκπαιδευτικά των αλύτρωτων (της Θράκης) ιδιαίτερα στη διάρκεια των ελληνοτουρκικών κρίσεων (1839-1841, 1847-1849) με στόχο να μειωθεί η ελλαδική επιρροή». Και τέλος «Στα 1849 όμως η Πύλη... προχώρησε σε απαγόρευση άσκησης του διδακτικού έργου όλων των Ελλήνων υπηκόων τής Τουρκίας» ζήτημα το οποίο «έλαβε μεγάλες διαστάσεις και προξένησε εντονότατες ελληνικές αντιδράσεις όπως και την παρέμβαση των ευρωπαϊκών δυνάμεων». Αυτά συνέβαιναν τον 19ο αιώνα και φαντάζεται κανείς, (ακόμα και πέραν των γραπτών και παραδεδομένων μαρτυριών) τι συνέβαινε τους σκοτεινούς χρόνους τής δουλείας των Ελλήνων αλλά και όλων των άλλων λαών που είχαν υποδουλωθεί στους Τούρκους.

Όσο για τα παλιά αναγνωστικά ξεχνούν, οι κάθε λογής αντιρρητικοί, ότι πάντοτε η κρατούσα τάξη επιθυμούσε τη διατήρηση των προνομίων της και ότι οι ίδιοι (όπως άλλωστε και οι αντίπαλοί τους) είναι δημιουργήματα αυτής τής παιδείας και παράδοσης. Δεν έπεσαν ως μετεωρόλιθοι στον παλιό μας πλανήτη. Προσωπικά σέβομαι την παράδοση και κάθε έργο της αξιόλογο που έπαιξε σπουδαίο ρόλο στην εποχή που γεννήθηκε και στην εποχή που συνέχισε να υπάρχει και να ενεργεί δημιουργικά στη διαμόρφωση της συλλογικής συνείδησης. Με τα παραπάνω δεν ισχυρίζομαι ότι πρέπει να γυρίσουμε πίσω, να γράφουμε όπως οι παλιότεροι, να διαβάζουμε αυτά που διαβάζαμε παιδιά και που διάβαζαν και έγραφαν οι προγενέστεροι αλλά να βλέπουμε τα πράγματα με ανοιχτό μυαλό, χωρίς προκαταλήψεις και χωρίς ιδεοληπτικές εμμονές. Και φυσικά θέλω να διευκρινίσω ότι ως παράδοση θεωρώ το σύνολο των πολιτιστικών στοιχείων τού παρελθόντος όπως το εννοούσε ο Πλάτων «τούτων δε αυτών διδασκαλία και παράδοσις λεγέσθω το μετά τούτο» («Νόμοι» 803a).

Δυστυχώς η υπεράσπιση της υπόθεσης έχει αφεθεί, κατά κανόνα, στις στενόμυαλες συνειδήσεις που είναι προσκολλημένες σε μια ακραία ιδεοληπτική και κακώς εννοούμενη παράδοση ή σε κάποια συμβολική, γοητευτική και ποιητική εικόνα, σχεδόν ειδυλλιακή, στάσεις και αντιλήψεις οι οποίες δημιουργούν αντιδράσεις στην ανοιχτόμυαλη (τόσο πολύ ώστε να αλληθωρίζει) και εξίσου ακραία διανόηση, η αντίθεση και σύγκρουση των οποίων καταλήγει σε βάρος τής υπόθεσης και ζημιώνει εντέλει και τις δύο πλευρές. Οι άκαμπτοι φανατικοί και οι μονίμως και άνευ αιτίας επαναστάτες αντιρρητικοί που αυτοχρίζονται ως προοδευτικοί, θα συνεχίζουν την μακρόχρονη διαμάχη, αφήνοντας απέξω την ουσία δηλαδή την απαγορευμένη γνώση, τουτέστιν την μέσω της παιδείας δημιουργία ταυτότητας και εθνικής συνείδησης.

Εν κατακλείδι θα ήθελα να προσθέσω ότι η οθωμανική κυριαρχία δεν νοιαζόταν και τόσο για την διδασκαλία τής Οκταήχου και των Ψαλμών, την γραφή, την αριθμητική και γεωγραφία όσο για τις προφητείες τύπου Αγαθάγγελου, τη διδασκαλία τού «Θουρίου» τού Ρήγα, την πραγματική ιστορία και τη διάδοση επαναστατικών ιδεών πράγματα τα οποία αναλάμβανε να διδάξει με τεράστιους προσωπικούς κινδύνους ο ανώνυμος δάσκαλος (παπάς ή λαϊκός) του Κρυφού Σχολειού.

Όσον αφορά στην περίπτωση του Κρυφού Σχολειού, νομίζω πως κανείς απροκατάληπτος δεν μπορεί να παραβλέψει ότι και σήμερα ακόμα σε κράτη με λειψή δημοκρατία, υπάρχουν de jure ή de facto απαγορεύσεις που μας θυμίζουν το Κρυφό Σχολειό όπως εγώ το εννοώ και όπως ακροθιγώς παραπάνω επιχείρησα να περιγράψω.

Από τη Συρία στα κατεχόμενα.

Πόσο μακριά μπορεί να φτάσει μια σύγκρουση Ισραήλ–Τουρκίας και τι θα κάνει το ΝΑΤΟ;

του ΔΗΜΗΤΡΗ **ΣΤΑΘΑΚΟΠΟΥΛΟΥ**
Δικηγόρου ΔΣΠ

Στο παρόν αναλύεται το σενάριο που μπορεί να φέρει την Ελλάδα μπροστά σε ένα δύσκολο στρατηγικό δίλημμα.

Μπορεί η σημερινή ένταση Ισραήλ–Τουρκίας να οδηγήσει σε απευθείας στρατιωτική σύγκρουση;

Και εάν αυτό συμβεί, θα μπορούσε η κρίση να φτάσει μέχρι τη Συρία, την Κύπρο ή ακόμη και στο τουρκικό έδαφος;

Δεν πρόκειται πλέον για ένα εντελώς θεωρητικό ερώτημα.

Το πρώτο και πιθανότερο σημείο σύγκρουσης είναι η Συρία.

Η Τουρκία διατηρεί στρατιωτική παρουσία στη Συρία και εξακολουθεί να θεωρεί τη χώρα κρίσιμο χώρο ασφαλείας. Το Ισραήλ, από την άλλη, έχει καταστήσει σαφές ότι δεν επιθυμεί τη δημιουργία μιας στρατιωτικής πραγματικότητας στη Συρία που θα θεωρεί απειλητική για την ασφάλειά του. Οι δύο χώρες, επομένως, μπορούν να βρεθούν αντιμέτωπες χωρίς καμία από τις δύο να έχει αποφασίσει εξαρχής να ξεκινήσει πόλεμο.

Ένα επεισόδιο αρκεί.

Ένα τουρκικό αεροσκάφος, μια τουρκική στρατιωτική εγκατάσταση, μια ισραηλινή επιχείρηση που προκαλεί τουρκικές απώλειες και στη συνέχεια τουρκικά αντίποινα.

Από εκεί και πέρα αρχίζει η δυναμική της κλιμάκωσης.

Από τη Συρία στην Ανατολική Μεσόγειο

Το επόμενο ερώτημα είναι εάν μια τέτοια σύγκρουση θα μπορούσε να μεταφερθεί στην Ανατολική Μεσόγειο.

Εδώ εμφανίζεται η Κύπρος.

Στα κατεχόμενα υπάρχει σημαντική τουρκική στρατιωτική παρουσία. Εάν, σε μια υποθετική ισραηλινοτουρκική σύγκρουση, κάποια εγκατάσταση ή στρατιωτικό μέσο στα κατεχόμενα χρησιμοποιούνταν άμεσα για επιχειρήσεις εναντίον του Ισραήλ, τότε η εγκατάσταση αυτή θα αποκτούσε διαφορετική επιχειρησιακή σημασία.

Το κρίσιμο ερώτημα δεν θα ήταν «υπάρχουν Τούρκοι στρατιώτες στα κατεχόμενα;».

Θα ήταν:

«Χρησιμοποιείται η συγκεκριμένη υποδομή για στρατιωτική επιχείρηση εναντίον του Ισραήλ;»

Εάν η απάντηση είναι καταφατική, ένα ισραηλινό πλήγμα δεν θα ήταν πλέον αδιανόητο.

Θα ήταν όμως εξαιρετικά επικίνδυνο πολιτικά.

Γιατί δεν μιλάμε απλώς για τουρκικό έδαφος ή τουρκική εγκατάσταση. Μιλάμε για περιοχή της Κυπριακής Δημοκρατίας που βρίσκεται υπό τουρκική κατοχή.

Ένα ισραηλινό πλήγμα εκεί θα δημιουργούσε αμέσως ένα εξαιρετικά σύνθετο τρίγωνο:

Ισραήλ – Τουρκία – Κυπριακή Δημοκρατία.

Και στο βάθος θα υπήρχε η Ελλάδα.

Και τότε εμφανίζεται το ΝΑΤΟ

Το μεγάλο ερώτημα είναι τι θα κάνει η Τουρκία εάν δεχθεί ισραηλινό πλήγμα ;

Το Άρθρο 4 θα μπορούσε να αποτελέσει το πρώτο βήμα: διαβουλεύσεις μεταξύ των Συμμάχων όταν η ασφάλεια, η εδαφική ακεραιότητα ή η πολιτική ανεξαρτησία ενός μέλους θεωρείται ότι απειλείται.

Εάν όμως η σύγκρουση εξελιχθεί σε πραγματική ένοπλη επίθεση κατά της Τουρκίας, τότε η Άγκυρα θα μπορούσε να θέσει ζήτημα Άρθρου 5.

Εδώ όμως υπάρχει μια κρίσιμη παρεξήγηση.

Άρθρο 5 δεν σημαίνει αυτομάτως «ΝΑΤΟ εναντίον Ισραήλ».

Η Συνθήκη προβλέπει συλλογική άμυνα, αλλά κάθε Σύμμαχος λαμβάνει τα μέτρα που θεωρεί αναγκαία. Αυτά μπορεί να περιλαμβάνουν στρατιωτική δύναμη, αλλά δεν υπάρχει αυτόματος μηχανισμός που υποχρεώνει κάθε χώρα να συμμετάσχει σε κοινή πολεμική επιχείρηση.

Το ίδιο το ΝΑΤΟ υπογραμμίζει ότι η συνδρομή βάσει του Άρθρου 5 μπορεί να περιλαμβάνει

ή να μην περιλαμβάνει χρήση ένοπλης βίας.

Και στη Σύνοδο της Άγκυρας, τον Ιούλιο του 2026, οι ηγέτες των Συμμάχων επανεπιβεβαίωσαν τη «σιδηρά» δέσμευσή τους στη συλλογική άμυνα.

Το ελληνικό δίλημμα:

Και εδώ βρίσκεται ίσως το πιο ενδιαφέρον κομμάτι της υπόθεσης.

Η Ελλάδα είναι σύμμαχος της Τουρκίας στο ΝΑΤΟ.

Ταυτόχρονα, η στρατηγική σχέση Ελλάδας–Ισραήλ έχει αναβαθμιστεί σημαντικά. Η συμφωνία της 31ης Αυγούστου 2026 για την Ασπίδα του Αχιλλέα/Achilles Shield, ύψους περίπου €3 δισ., αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα του βάθους αυτής της αμυντικής συνεργασίας.

Εάν λοιπόν το Ισραήλ επιτεθεί στην Τουρκία και η Άγκυρα ζητήσει ενεργοποίηση του Άρθρου 5, η Αθήνα θα βρεθεί μπροστά σ' ένα πρωτοφανές δίλημμα.

Να στηρίξει τη σύμμαχο Τουρκία ή να αποφύγει οποιαδήποτε εμπλοκή σε στρατιωτικές επιχειρήσεις εναντίον του Ισραήλ;

Η απάντηση δεν είναι υποχρεωτικά «το ένα ή το άλλο».

Η Ελλάδα θα μπορούσε να συμμετάσχει σε μορφές συλλογικής άμυνας χωρίς να συμμετάσχει σε επιθετικές επιχειρήσεις κατά του Ισραήλ.

Αυτό θα μπορούσε να σημαίνει επιτήρηση, πληροφορίες, προστασία υποδομών, αεράμυνα ή άλλες αμυντικές αποστολές, ανάλογα με την απόφαση των Συμμάχων.

Το εφιαλτικό ντόμινο:

Το πραγματικά επικίνδυνο σενάριο θα μπορούσε να εξελιχθεί ως εξής:

Σύγκρουση Ισραήλ–Τουρκίας στη Συρία.

↓

Τουρκικά αντίποινα.

↓

Επέκταση της αντιπαράθεσης στην Ανατολική Μεσόγειο.

↓

Χρήση τουρκικών στρατιωτικών υποδομών στα κατεχόμενα.

↓

Ισραηλινό πλήγμα σε συγκεκριμένο τουρκικό στρατιωτικό στόχο στην Κύπρο.

↓

Τουρκική επίκληση του Άρθρου 5.

↓

Κρίση μέσα στο ίδιο το ΝΑΤΟ.

Και τότε η Ελλάδα θα βρεθεί στο κέντρο της κρίσης.

Όχι μόνο επειδή είναι ΝΑΤΟϊκός σύμμαχος της Τουρκίας και στρατηγικός εταίρος του Ισραήλ.

Αλλά επειδή είναι ταυτόχρονα εγγυήτρια δύναμη της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Αυτό είναι που κάνει την Ανατολική Μεσόγειο τόσο ευαίσθητη.

Δεν χρειάζεται να υπάρξει απόφαση Ισραήλ ή Τουρκίας για γενικευμένο πόλεμο.

Μπορεί να αρκεί μια αλυσίδα στρατιωτικών ενεργειών και αντιποίνων.

Η Συρία είναι σήμερα το πιθανότερο σημείο ανάφλεξης.

Τα κατεχόμενα θα μπορούσαν να αποτελέσουν τον μεγάλο πολλαπλασιαστή της κρίσης.

Η Τουρκία θα μπορούσε να μεταφέρει το ζήτημα στο ΝΑΤΟ.

Και τότε η Ελλάδα θα βρεθεί μπροστά σ' ένα από τα πιο δύσκολα στρατηγικά διλήμματα που μπορεί να αντιμετωπίσει ένα κράτος-μέλος της Συμμαχίας:

πώς υπερασπίζεσαι τη συμμαχική σου υποχρέωση χωρίς να βρεθείς σε πόλεμο με έναν άλλο στρατηγικό σου εταίρο

Το ερώτημα δεν είναι πλέον μόνο θεωρητικό.

Είναι ένα σενάριο για το οποίο η Αθήνα οφείλει να έχει ήδη κάνει τους υπολογισμούς της.

ΕΠΙΜΕΤΡΟ, Σημείωση:

- Η παραπάνω παρούσα ανάλυση του συναδέλφου Δημ. Σταθακόπουλου, έγινε πρωτοσέλιδη είδηση στην Τουρκική εφημερίδα Milliyet.

"MILLIYET"

ΜΕΓΑΛΗ ΚΡΙΣΗ ΕΝ ΟΨΕΙ

Σε ανάλυση του Dim. Stathakopoulos υποστηρίζεται ότι, χωρίς να χρειαστεί οι δύο χώρες (Τουρκία - Ισραήλ) να αποφασίσουν άμεσα να προχωρήσουν σε πόλεμο, ένα και μόνο στρατιωτικό περιστατικό που θα μπορούσε να σημειωθεί στο πεδίο είναι δυνατόν να πυροδοτήσει μια κλιμακούμενη κρίση".

Απόφαση Δ.Σ. Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιά για το ΣχΝ «Κώδικας Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών»

ΑΠΑΙΤΕΙΤΑΙ ΕΠΑΝΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιά κατά τη συνεδρίαση της 17ης Σεπτεμβρίου 2026 εξέφρασε τον έντονο προβληματισμό του για το Σχέδιο Νόμου με τίτλο «Κώδικας Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών

Το νομοσχέδιο, το οποίο προαναγγέλλεται πολλούς μήνες και, παρά ταύτα, παντελώς αιφνίδια τέθηκε σε διαβούλευση χωρίς να έχει προηγουμένως τεθεί υπόψη των εκπροσώπων του δικηγορικού σώματος και τώρα μας ζητείται εκ των υστέρων να εκφράσουμε τις θέσεις μας,.

Το Δ.Σ. του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιά είναι αντίθετο με τη φιλοσοφία του ΣχΝ και την υποχρεωτική προδικαστική διαδικασία που καθιερώνεται για τις περισσότερες διαφορές ιδιωτικού δικαίου,

Η αλλοίωση του χαρακτήρα των εναλλακτικών μορφών επίλυσης της διαφοράς με την καθιέρωσή τους ως υποχρεωτικών, πέραν του προβληματισμού για τη συμβατότητά της με το άρθρο 20 παρ.1 του Συντάγματος, ενέχει τον κίνδυνο να τραπούν σε μία τυπική, πλην όμως δαπανηρή και χρονοβόρα διαδικαστική υποχρέωση άνευ ουσίας, τη στιγμή που θα λείπει η πραγματική διάθεση διαπραγμάτευσης από τα μέρη.

Ως προς τις ειδικότερες διατάξεις, το Δ.Σ. του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιά εξέφρασε την αντίρρησή του στις διατάξεις του άρθρου 19 του ΣχΝ που, αφενός, περιορίζουν σε 10.000 ευρώ (από 30.000) το όριο για τις διαφορές της τακτικής διαδικασίας του Μονομελούς Πρωτοδικείου που υπάγονται στην υποχρεωτική προδικασία και, αφετέρου, επεκτείνουν την υποχρεωτική προδικασία σε ευρύ φάσμα περιουσιακών διαφορών του άρθρου 614 ΚΠολΔ, όπως στις εργατικές διαφορές και τις αυτοκινητικές διαφορές, οι οποίες θα πρέπει ρητά να εξαιρεθούν της υποχρεωτικής προδικασίας λόγω της κοινωνικής διάστασης που έχουν και της ανάγκης ταχείας εκκαθάρισης και της ιδιαίτερης πραγματικής και αποδεικτικής πολυπλοκότητάς τους, λόγοι που οδήγησαν άλλωστε τον νομοθέτη να τις εντάξει στις ειδικές διαδικασίες .

Επιπλέον, εξέφρασε την αντίρρησή του στη διάταξη του άρθρου 18 και στη κυρωτική λογική που τη διέπει απέναντι σε όποιον δεν επιθυμεί να λύσει τη διαφορά του με εναλλακτικό τρόπο επίλυσης διαφοράς και για τον οποίον προβλέπει χρηματική κύρωση σε περίπτωση αποχής από εισαγωγική συνεδρία διαμεσολάβησης.

Περαιτέρω είναι αντίθετο με τις διατάξεις του άρθρου 81 που σε ευθεία αντίθεση με τον χαρακτήρα της διαμεσολάβησης ως μίας πλήρως εμπιστευτικής διαδικασίας, δίνουν τη δυνατότητα και, συνεπαγωγικά, την εξουσία στον διαμεσολαβητή να διατυπώσει πρόταση επίλυσης όταν τα μέρη δηλώνουν αδυναμία επίτευξης συμφωνίας, ακόμη κι αν τα μέρη δεν το ζητήσουν αμοιβαία, και να την επισυνάψει στο πρακτικό μη επίτευξης συμφωνίας ώστε να περιέλθει σε γνώση του αρμόδιου Δικαστηρίου, το οποίο μάλιστα θα τη συνεκτιμήσει κατά την επιμέτρηση της δικαστικής δαπάνης, εάν η δικαστική απόφαση συμπίπτει κατ' ουσίαν με το περιεχόμενο της πρότασης.

Προβληματική είναι, επίσης, η διάταξη για τη σύνθεση της Κεντρικής Επιτροπής Διαμεσολάβησης σύμφωνα με το άρθρο 127, καθώς με τη ρύθμιση αυτή υποβαθμίζεται θεσμικά ο ρόλος του δικηγορικού σώματος, το οποίο παρότι είναι πανθομολογημένο ότι έχει καθοριστικό ρόλο για την επιτυχία του θεσμού της διαμεσολάβησης, θα εκπροσωπείται στην Κεντρική Επιτροπή Διαμεσολάβησης από έναν και μόνο εκπρόσωπο της Ολομέλειας των Δικηγορικών Συλλόγων της Χώρας.

Το ίδιο προβληματική είναι και η πρόβλεψη άμεσης ισχύος, μεσούσης της δικαστικής χρονιάς, αυτής της ευρείας νομοθετικής μεταρρύθμισης, την οποία επιφέρει το Υπουργείο Δικαιοσύνης στην πολιτική δίκη, για πολλοστή φορά τα τελευταία χρόνια,

Λαμβάνοντας υπόψη ότι υπάρχει πληθώρα και άλλων διατάξεων και ρυθμίσεων που χρειάζονται επανεξέταση, το Διοικητικό Συμβούλιο του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιά ζητά να μην ολοκληρωθεί εσπευσμένα η διαβούλευση στις 24 Σεπτεμβρίου, όπως έχει προαναγγελθεί, και ζητά από το Υπουργείο Δικαιοσύνης να υπάρξει ουσιαστική επανεπεξεργασία του νομοσχεδίου, με γνώμονα την προστασία του δικαιώματος ουσιαστικής και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας των πολιτών.

Όταν οι Δικηγόροι αφήνουν για λίγο τη Δικογραφία και πιάνουν τον χορό

της ΦΥΛΛΙΝΑΣ **ΣΑΡΑΝΤΗ**
Δικηγόρου ΔΣΠ

Το βράδυ της 7ης Ιουλίου, στο Κηποθέατρο «Δόρα Στράτου», ο χορός έγινε ένας διαφορετικός τρόπος συνάντησης για συναδέλφους από διαφορετικούς Δικηγορικούς Συλλόγους.

Στη μουσικοχορευτική παράσταση «ἅλς ἐρατεινή», που παρουσίασε η Χορευτική Ομάδα του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών «Δικηγόροι Εν Χορῷ», συμμετείχε για πρώτη φορά σε δημόσια εκδήλωση και το Τμήμα Παραδοσιακών Χορών του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιά. Η ομάδα, που ξεκίνησε τη δραστηριότητά της τον Φεβρουάριο του 2026, βρέθηκε στη σκηνή μαζί με τις χορευτικές ομάδες των Δικηγορικών Συλλόγων Χανίων και Ρόδου, σε ένα πρόγραμμα αφιερωμένο στους παραδοσιακούς χορούς των νησιών του Αιγαίου.

Για τους συμμετέχοντες από τον Πειραιά, η συγκεκριμένη εμφάνιση είχε ασφαλώς τον χαρακτήρα μιας πρώτης δοκιμής μπροστά στο κοινό. Είχε όμως και κάτι ακόμη: ήταν η πρώτη ευκαιρία να παρουσιαστεί στην πράξη μια δραστηριότητα που ξεκίνησε ως μια διαφορετική πρωτοβουλία μέσα στον Δικηγορικό Σύλλογο και να αποκτήσει τη δική της θέση ανάμεσα στις πολιτιστικές δράσεις του.

Οι πρόβες, η προετοιμασία, η προσμονή πριν από την εμφάνιση και, τελικά, η στιγμή της σκηνής δημιούργησαν μια εμπειρία που θα μείνει στο μυαλό των συμμετεχόντων. Για λίγες ώρες, η επαγγελματική καθημερινότητα έδωσε τη θέση της στη μουσική και στον ρυθμό. Οι συνάδελφοι συναντήθηκαν σε έναν διαφορετικό χώρο, συνεργάστηκαν, χόρεψαν και, κυρίως, διασκέδασαν μαζί.

Η βραδιά ανέδειξε, παράλληλα, μια πλευρά της συναδελφικότητας που δεν περιορίζεται στην καθημερινή άσκηση του δικηγορικού λειτουργήματος. Η κοινή συμμετοχή ανθρώπων από διαφορετικούς Συλλόγους δημιούργησε έναν φυσικό χώρο επικοινωνίας, με σημείο αναφοράς την αγάπη για τον ελληνικό παραδοσιακό χορό και τη μουσική.

Για τη χορευτική ομάδα του ΔΣΠ, το πρώτο αυτό βήμα ήταν μόλις η αρχή. Και, όπως φάνηκε και επί της σκηνής, υπάρχουν πολλοί ακόμη χοροί που περιμένουν να χορευτούν

Ο επιδραστικός Στωικός Μάρκος Αυρήλιος

της ΙΩΑΝΝΑΣ **ΓΕΩΡΓΟΥΛΙΑ**
Δικηγόρου ΔΣΠ

Ο Μάρκος Αυρήλιος (161–180 μ.Χ.) υπήρξε ο τελευταίος από τους «Πέντε Καλούς Αυτοκράτορες» της Ρώμης και ένας από τους πιο επιδραστικούς Στωικούς φιλοσόφους της ιστορίας. Η βασιλεία του σηματοδότησε το απόγειο της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, καθώς κατάφερε να συνδυάσει την απόλυτη πολιτική και στρατιωτική εξουσία με την πνευματική αναζήτηση και την ηθική ακεραιότητα.

Η Ζωή και η Ηγεσία του Φιλοσόφου-Βασιλιά:

Γεννημένος το 121 μ.Χ., ο Μάρκος Αυρήλιος ανέλαβε την ηγεσία της αυτοκρατορίας σε μια περίοδο έντονων κρίσεων, που περιλάμβανε καταστροφικούς πολέμους στα σύνορα και τη φονική «Αντωνίνεια Πανώλη». Παρά τις δυσκολίες, εφάρμοσε ένα μοντέλο διοίκησης βασισμένο στο καθήκον, την κοινωνική δικαιοσύνη και την υπευθυνότητα. Αντιμετώπιζε τους υπηκόους του με σεβασμό, θεωρώντας ότι ο ηγέτης οφείλει να υπηρετεί το κοινό καλό και να μην παρασύρεται από τις απολαύσεις της εξουσίας.

«Τα Εις Εαυτόν»: Ένα Μνημείο Στωικισμού. Το πιο διαχρονικό κληροδότημά του δεν βρίσκεται στις στρατιωτικές του νίκες, αλλά στις προσωπικές του σημειώσεις, που γράφτηκαν στην Κοινή Ελληνική γλώσσα κατά τη διάρκεια των εκστρατειών του. Το έργο αυτό, γνωστό σήμερα ως Τα Εις Εαυτόν (Meditations), δεν προοριζόταν για δημοσίευση, αλλά αποτελούσε ένα ημερολόγιο αυτοβελτίωσης.

Μέσα από τα 12 βιβλία του έργου, ο αυτοκράτορας αναλύει βασικές αρχές του Στωικισμού.

Έλεγχος των αντιδράσεων: Δεν μας πληγώνουν τα ίδια τα γεγονότα, αλλά η γνώμη που σχηματίζουμε γι' αυτά.

Αποδοχή της θνητότητας: Η ζωή είναι σύντομη και ο θάνατος αποτελεί φυσική διαδικασία που δεν πρέπει να φοβόμαστε.

Ηθική δράση: Η μόνη αληθινή ευτυχία πηγάζει από το να παραμένει κανείς καλός άνθρωπος, ενεργώντας με λογική και δικαιοσύνη.

Το Τέλος μιας Χρυσής Εποχής.

Ο θάνατος του Μάρκου Αυρήλιου το 180 μ.Χ. σήμανε το τέλος της Pax Romana (Ρωμαϊκής Ειρήνης). Όπως σημείωσε ο ιστορικός Δίων Κάσσιος, η ιστορία της Ρώμης μετατράπηκε από «ένα βασίλειο από χρυσό, σε ένα από σίδηρο και σκουριά», καθώς ο γιος και διάδοχός του, Κόμοδος, οδήγησε την αυτοκρατορία στην παρακμή.

Σήμερα, η φιλοσοφία του Μάρκου Αυρήλιου παραμένει εξαιρετικά επίκαιρη,προσφέροντας έναν πρακτικό οδηγό ψυχικής ανθεκτικότητας και πνευματικής ηρεμίας για τη διαχείριση των σύγχρονων προκλήσεων.

Η Στωική Ηγεμονία του Μάρκου Αυρηλίου: Φιλοσοφική Ανατομία του «Φιλοσόφου-Βασιλέως»

Ο Ρωμαίος Αυτοκράτορας Μάρκος Αυρήλιος (161–180 μ.Χ.) αποτελεί την ιστορική ενσάρκωση του πλατωνικού ιδεώδους του «φιλοσόφου-βασιλέως», καθώς κατόρθωσε να συζεύξει την απόλυτη κοσμική εξουσία (imperium) με την αυστηρή εσωτερική πειθαρχία του Ύστερου Στωικισμού. Το έργο του, γραμμένο υπό το βάρος στρατιωτικών κρίσεων και επιδημιών, δεν συνιστά ένα δογματικό φιλοσοφικό σύστημα, αλλά μια δυναμική άσκηση αυτοελέγχου και ηθικής ανασυγκρότησης.

Το Οντολογικό και Κοσμολογικό Πλαίσιο: Λόγος και Συμπάθεια.

Η φιλοσοφική σκέψη του Μάρκου Αυρηλίου εδράζεται στην κλασική στωική κοσμολογία, η οποία αντιλαμβάνεται το σύμπαν ως έναν ενιαίο, έλλογο και οργανικό ζωντανό οργανισμό.

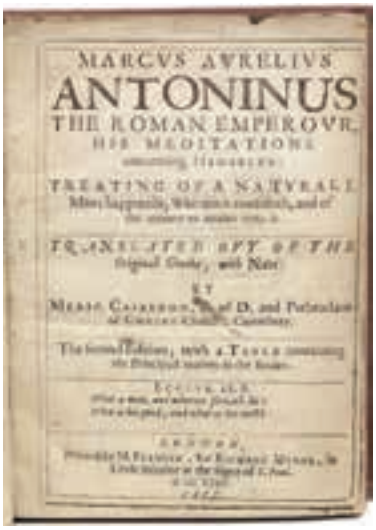

Παγκόσμιος Λόγος: Το σύμπαν διέπεται από μια ορθολογική αναγκαιότητα (τη Νόηση ή τον Λόγο), η οποία καθορίζει τη ροή των γεγονότων μέσω της Ειμαρμένης.Κοσμοπολιτισμός: Ο άνθρωπος, ως μέλος αυτού του οργανικού συνόλου, οφείλει να αναγνωρίζει την πνευματική συγγένεια με τους συνανθρώπους του. Η κοινωνική δράση δεν είναι απλό καθήκον, αλλά οντολογική ανάγκη.

Η Φύση των Πραγμάτων: Όλα τα εγκόσμια βρίσκονται σε μια κατάσταση διαρκούς ροής (πάντα ῥεῖ), καθιστώντας τη δόξα και τον πλούτο εφήμερα στοιχεία χωρίς εγγενή αξία.

Ηγεμονικόν: Το ανώτερο μέρος της ψυχής, η λογική, η οποία παραμένει απρόσβλητη από εξωτερικές επιδράσεις, εκτός εάν η ίδια επιλέξει να ενδώσει σε αυτές.

Διαχείριση των Εντυπώσεων: Οι εξωτερικές αντιξοότητες δεν έχουν τη δύναμη να βλάψουν την ψυχή. Η βλάβη ή η ταραχή προέρχεται αποκλειστικά από την υποκειμενική κρίση (υπόληψις) που σχηματίζουμε για αυτές.

Απάθεια και Αταραξία: Η συναισθηματική ουδετερότητα απέναντι στον πόνο, την ασθένεια ή την προδοσία επιτυγχάνεται μέσω της συνεχούς νοητικής αποδόμησης των φαινομένων.

Η Υπαρξιακή Διάσταση:

Amor Fati και Memento Mori.

Ο Μάρκος Αυρήλιος αναμετράται διαρκώς με το εφήμερο της ανθρώπινης ύπαρξης, αναπτύσσοντας μια φιλοσοφία που λειτουργεί ως πνευματικό καταφύγιο.Amor Fati (Αγάπη της Μοίρας): Η πλήρης και ορθολογική αποδοχή κάθε γεγονότος ως αναγκαίου τμήματος της παγκόσμιας αρμονίας.

Οτιδήποτε συμβαίνει, συμβαίνει προς όφελος του όλου.

Memento Mori (Συνείδηση του Θανάτου): Η διαρκής υπενθύμιση της θνητότητας δεν οδηγεί στον μηδενισμό, αλλά λειτουργεί ως ηθικός καταλύτης. Κάθε πράξη και σκέψη πρέπει να εκτελείται σαν να είναι η τελευταία.

Εσωτερικό Καταφύγιο: Η δυνατότητα του ατόμου να αποσύρεται στον ίδιο του τον εαυτό, βρίσκοντας εκεί την απόλυτη γαλήνη που δεν μπορεί να προσφέρει κανένα εξωτερικό περιβάλλον.

Η Πολιτική Διάσταση της Φιλοσοφίας του: Για τον Μάρκο Αυρήλιο, η φιλοσοφία δεν ήταν μια θεωρητική άσκηση, αλλά το απαραίτητο εργαλείο για την άσκηση της εξουσίας. Η στωική του συνείδηση μεταμόρφωσε το imperium από δικαίωμα κυριαρχίας σε καθήκον αυτοθυσίας, αποδεικνύοντας ότι η ηθική ακεραιότητα μπορεί να διατηρηθεί ακόμη και στο απόγειο της απόλυτης πολιτικής ισχύος.

Φιλοσοφική Εμβάθυνση: Κειμενικές Μαρτυρίες και Συγκριτική Ανάλυση της Σκέψης του Μάρκου Αυρηλίου.

1. Πρωτογενή Χωρία και Φιλοσοφική Ερμηνεία. Η χρήση της Κοινής Ελληνικής γλώσσας στα «Εις Εαυτόν» επιτρέπει στον Μάρκο Αυρήλιο να χρησιμοποιήσει με ακρίβεια την τεχνική ορολογία της Στωικής Στοάς, προσδίδοντας παράλληλα έναν έντονα υπαρξιακό και εξομολογητικό τόνο.

Α. Η Αυτονομία του Ηγεμονικού και η Απαξίωση των Εξωτερικών Φαινομένων«Ἄρον τὴν ὑπόληψιν, ᾖρηται τὸ "βέβλαμμαι"· ἆρον τὸ "βέβλαμμαι", ᾖρηται ἡ βλάβη.» (Βιβλίο Δ΄, 7) **Ερμηνεία:** Το χωρίο αυτό συμπυκνώνει τη στωική θεωρία περί γνωσιολογίας και παθών. Η «ὑπόληψις» (η υποκειμενική κρίση ή αξιολόγη-

ση) είναι εκείνη που μετατρέπει ένα ουδέτερο εξωτερικό γεγονός σε πηγή πόνου ή ψυχικής ταραχής. Τα πράγματα καθαυτά δεν έχουν ηθική ποιότητα· είναι «ἀδιάφορα». Η «βλάβη» δεν υφίσταται στην αντικειμενική πραγματικότητα, αλλά αποτελεί προϊόν της εσφαλμένης συγκατάθεσης του Ηγεμονικού (του λογικού μέρους της ψυχής). Αν αφαιρεθεί η κρίση, η οδύνη εξαφανίζεται ακαριαία.

Β. Ο Κοσμοπολιτισμός και η Κοινωνική Οργανικότητα«Πόλις καὶ πατρίς, ὡς μὲν Ἀντωνίνῳ, μοι ἡ Ῥώμη, ὡς δὲ ἀνθρώπῳ, ὁ κόσμος. τὰ τοῖς οὖν ταύταις ταῖς πόλεσι συμφέροντα, ταῦτα μόνα ἐστί μοι ἀγαθά.» (Βιβλίο ΣΤ΄, 44) **Ερμηνεία:** Εδώ αναδεικνύεται η διπλή ταυτότητα του φιλοσόφου-αυτοκράτορα. Ως πολιτική οντότητα («Ἀντωνῖνος»), έχει καθήκον να υπηρετεί τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία. Ως έλλογο ον όμως («ἄνθρωπος»), ανήκει στη συμπαντική «Μεγαλόπολη» (Cosmopolis). Η ηθική του δράση δεν περιορίζεται από εθνικά ή γεωγραφικά σύνορα, αλλά υπαγορεύεται από το γενικό καλό της παγκόσμιας κοινότητας, καθώς όλοι οι άνθρωποι μοιράζονται το ίδιο «σπέρμα» του Παγκόσμιου Λόγου.

Γ. Η Ροή του Χρόνου και η Συνείδηση της Θνητότητας «Ὁ κόσμος ἀλλοίωσις· ὁ βίος ὑπόληψις.» (Βιβλίο Δ΄, 3) **Ερμηνεία:** Μέσα σε έξι λέξεις, ο Μάρκος Αυρήλιος συνθέτει τη στωική κοσμολογία με την ηθική ψυχολογία. Η «ἀλλοίωσις» αντανακλά την ηρακλείτεια επίδραση στη σκέψη του (τη διαρκή μεταβολή της ύλης). Η ζωή του ανθρώπου δεν καθορίζεται από τα υλικά αντικείμενα που τον περιβάλλουν, αλλά από τον τρόπο με τον οποίο ο ίδιος ερμηνεύει τη διαρκή μεταβολή τους.

Συγκριτική Ανάλυση: Μάρκος Αυρήλιος και Επίκτητος.

Αν και ο Μάρκος Αυρήλιος υπήρξε πνευματικός μαθητής του Επίκτητου (μέσω των σημειώσεων του Αρριανού που του προσέφερε ο Ιούνιος Ρούστικος), η κοινωνική τους απόσταση (ένας δούλος και ένας αυτοκράτορας) διαμόρφωσε διαφορετικές αποχρώσεις στον Στωικισμό τους.

Φιλοσοφική Έννοια Επίκτητος (Ο Δούλος) Μάρκος Αυρήλιος (Ο Αυτοκράτορας)

Η Φύση της Ελευθερίας **Εστιάζει** στην απόλυτη εσωτερική ελευθερία από την εξωτερική καταπίεση και τον φυσικό καταναγκασμό. **Εστιάζει** στην ελευθερία από τους πειρασμούς της απόλυτης εξουσίας, της κολακείας και της αλαζονείας. **Το Καθήκον** (Καθήκον)Διδάσκει την αποδοχή του «ρόλου» που μας δόθηκε στο θέατρο της ζωής, όποιος κι αν είναι αυτός. Αντιλαμβάνεται τον ρόλο του ως βαριά, αναπόδραστη κοινωνική και διοικητική ευθύνη έναντι του συνόλου. **Τόνος & Ύφος** Διδακτικός, άμεσος, ειρωνικός, προτρεπτικός (απευθύνεται σε μαθητές).Εσωστρεφής, μελαγχολικός, εξομολογητικός (απευθύνεται στον εαυτό του ως πνευματική άσκηση).Σημείο Σύγκλισης: Και οι δύο θέτουν ως θεμέλιο τη Διάίρεση των Όντων (τα ἐφ' ἡμῖν και οὐκ ἐφ' ἡμῖν). Ωστόσο, ο Επίκτητος χρησιμοποιεί τη διάκριση αυτή για να βρει ορθολογική διέξοδο από τη σκλαβιά, ενώ ο Μάρκος Αυρήλιος

για να αντέξει το βάρος της διακυβέρνησης μιας αυτοκρατορίας σε κρίση.

Σημείο Σύγκλισης: Και οι δύο θέτουν ως θεμέλιο τη Διάίρεση των Όντων (τα ἐφ' ἡμῖν και οὐκ ἐφ' ἡμῖν). Ωστόσο, ο Επίκτητος χρησιμοποιεί τη διάκριση αυτή για να βρει ορθολογική διέξοδο από τη σκλαβιά, ενώ ο Μάρκος Αυρήλιος για να αντέξει το βάρος της διακυβέρνησης μιας αυτοκρατορίας σε κρίση.

Μάρκος Αυρήλιος και Επικούρεια Φιλοσοφία: Μια Διαλεκτική Σχέση. Ο Μάρκος Αυρήλιος αναφέρεται συχνά στο δίλημμα «ἤτοι πρόνοια ἢ ἄτομοι» (είτε θεία πρόνοια είτε τυχαία άτομα), το οποίο αποτελεί την κεντρική διαχωριστική γραμμή μεταξύ Στωικισμού και Επικουρισμού.

Α. Κοσμολογία: Σκοπός έναντι Μηχανιστικής ΤυχαιότηταςΜάρκος Αυρήλιος (Στωικισμός): Το σύμπαν διέπεται από τελεολογία. Τα πάντα συμβαίνουν για κάποιο σκοπό που εξυπηρετεί το Όλο. Ακόμη και οι αντιξοότητες είναι αναγκαίες για την παγκόσμια αρμονία.

Επίκουρος: Το σύμπαν είναι το αποτέλεσμα της τυχαίας σύγκρουσης ατόμων στο κενό, χωρίς καμία θεία παρέμβαση ή προκαθορισμένο σχέδιο.

Β. Η Πολιτική και Κοινωνική Στάση Μάρκος Αυρήλιος (Στωικισμός): Η απομόνωση απορρίπτεται. Ο άνθρωπος είναι «πολιτικόν ζῷον» και οφείλει να εμπλέκεται στα κοινά για την εξυπηρέτηση της δικαιοσύνης, ακόμη και αν αυτό του προκαλεί δυσφορία.

Επίκουρος: Προκρίνει το «λάθε βιώσας» (να ζεις στην αφάνεια). Η πολιτική εμπλοκή θεωρείται πηγή άγχους και ταραχής, η οποία απειλεί την ψυχική ηρεμία.

Συμπερασματικά, ο Μάρκος Αυρήλιος δεν υπήρξε απλώς ένας ισχυρός Ρωμαίος αυτοκράτορας, αλλά ένας διαχρονικός οδηγός ζωής. Το έργο του, «Τα Εις Εαυτόν», αποδεικνύει ότι η πραγματική δύναμη δεν κρύβεται στην απόλυτη εξουσία, **αλλά στην αυτοκυριαρχία και την εσωτερική γαλήνη.** Σε έναν σύγχρονο κόσμο γεμάτο θόρυβο και αβεβαιότητα, οι στωικές του παραινέσεις παραμένουν επίκαιρες.

Μας υπενθυμίζουν ότι, ανεξάρτητα από τις εξωτερικές συνθήκες, η επιλογή να παραμείνουμε δίκαιοι, ηθικοί και προσηλωμένοι στο κοινό καλό βρίσκεται πάντα στο δικό μας χέρι.

Σύγχρονες Βιβλιογραφικές Αναφορές (Contemporary Scholarship) η σύγχρονη βιβλιογραφία εστιάζει στις εξής θεμελιώδεις μελέτες:Hadot, Pierre (1998). The Inner Citadel: The Meditations of Marcus Aurelius. Harvard University Press.Συμβολή: Ο Hadot αναλύει Τα Εις Εαυτόν όχι ως θεωρητική πραγματεία, αλλά ως «πνευματικές ασκήσεις» (exercices spirituels). Εισηγείται τη θεωρία των τριών στωικών τόπων (Φυσική, Λογική, Ηθική) που αντιστοιχούν στις τρεις εσωτερικές πράξεις της ψυχής. Gill, Christopher (2010). Naturalistic Ethics and the New Stoicism. Oxford University Press.Συμβολή: Εξετάζει πώς ο Μάρκος Αυρήλιος γεφυρώνει τη στωική φυσική με την ηθική, αναδεικνύοντας τη σημασία της «οικειώσεως» και της κοινωνικής διάστασης του Στωικισμού.Sellars, John (2009). The Art of Living: Stoics on the Nature and Function of Philosophy. Routledge.Συμβολή: Αναδεικνύει τη σχολή του Ύστερου Στωικισμού ως μια πρακτική τέχνη του βίου (τέχνη βίου), εστιάζοντας στη διαδρομή από τον Επίκτητο στον Μάρκο Αυρήλιο.Long, A. A. (2002). Epictetus: A Stoic and Socratic Guide to Life. Oxford University Press. Συμβολή: Απαραίτητο έργο για την κατανόηση της δομικής επίδρασης που άσκησε η ψυχολογία και η ορολογία του Επικτήτου (όπως η έννοια της προαιρέσεως) στο κατοπινό έργο του Μάρκου Αυρηλίου.Stephens, William O. (2012). Marcus Aurelius: A Guide for the Perplexed. Continuum. Συμβολή: Μια συστηματική ακαδημαϊκή εισαγωγή που αναλύει τις προκλήσεις που αντιμετώπισε ο αυτοκράτορας (πόλεμοι, προδοσίες) και πώς αυτές δοκίμασαν τη φιλοσοφική του θεωρία στην πράξη.

Αποφάσεις Ολομέλειας στη συνεδρίαση της 12/9/2026 στην Ερμούπολη της Σύρου

ΚΩΔΙΚΑΣ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ, ΚΩΔΙΚΑΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ, ΕΞΑΓΓΕΛΙΕΣ ΣΤΗ ΔΕΘ, ΜΗ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΟΛΕΣ, ΜΗΤΡΩΟ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ ΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗΣ, ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ ΕΠΑΝΑΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΑΝΑΚΟΠΩΝ, ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ, ΘΕΣΠΙΣΗ ΟΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΑΝΑΙΡΕΣΗΣ, ΚΑΤΑΧΡΗΣΤΙΚΕΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΚΑΙ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ, ΕΞΩΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ ΟΦΕΙΛΩΝ, ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ ΚΑΤΑΣΧΕΣΕΩΝ ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΣ ΤΡΙΤΟΥ

Παραθέτουμε τις ανακοινώσεις της Ολομέλειας για τον Κώδικα Δικηγόρων, τον Κώδικα Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών, τις Καταχρηστικές συμπεριφορές Τραπεζών και Εταιρειών Διαχείρισης Απαιτήσεων, τον Εξωδικαστικό Μηχανισμό Ρύθμισης Οφειλών.

ΚΩΔΙΚΑΣ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ

Ο εκσυγχρονισμός του Κώδικα Δικηγόρων αποτελεί πάγιο αίτημα του δικηγορικού σώματος, ώστε να δημιουργηθεί ένα σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο που θα ανταποκρίνεται στις νέες συνθήκες που διαμορφώνονται για την άσκηση του λειτουργήματός μας.

Προς τούτο, συμμετείχε με εκπροσώπους της στη σχετική νομοπαρασκευαστική Επιτροπή, οποίοι συνέβαλαν αποφασιστικά προκειμένου να γίνουν αποδεκτές βασικές θέσεις της Ολομέλειας, να διασφαλιστεί η αυτορρύθμιση του επαγγέλματος και να αναβαθμιστεί ο ρόλος του δικηγόρου και των θεσμικών οργάνων.

Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στην πρόβλεψη του σχετικού σχεδίου διατάξεων για την υποχρεωτική παράσταση των δικηγόρων σε εμπράγματες και ενοχικές δικαιοπραξίες οικονομικού αντικειμένου άνω των 50.000 ευρώ, που αποτελούσε διαχρονικό αίτημα του δικηγορικού σώματος για την ασφάλεια δικαίου και την προάσπιση των δικαιωμάτων των συμβαλλομένων. Εκκρεμεί η έγκριση του Πρωθυπουργού και των συναρμόδιων Υπουργών.

Η Ολομέλεια αποδέχεται, κατ' αρχάς, το σχέδιο διατάξεων που απεστάλη από το Υπουργείο Δικαιοσύνης με τις εξής παρατηρήσεις, τις οποίες η Ολομέλεια θεωρεί θεμελιώδεις:

1. Οι προαγωγές των δικηγόρων, στο πλαίσιο της αυτορρύθμισης του επαγγέλματος, να αποφασίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου.

2. Στο Συμβούλιο διοίκησης του Ινστιτούτου Νομικής Επιμόρφωσης να συμμετέχουν, όπως συμφωνήθηκε στην τελευταία συνεδρίαση της νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής και τα πέντε μέλη του Προεδρείου του προβλεπόμενου να συσταθεί Νομικού Προσώπου της Ολομέλειας.

3. Ο αλληλοδιανεμητικός λογαριασμός που δημιουργείται σε κάθε Δικηγορικό Σύλλογο, όπου δεν υπάρχει, θα αφορά μόνο το προβλεπόμενο στο σχέδιο ποσοστό επί της αμοιβής από την υποχρεωτική παράσταση του δικηγόρου στις δικαιοπραξίες με αντικείμενο την από επαχθή αιτία σύσταση, μετάθεση, τροποποίηση ή κατάργηση εμπραγμάτων δικαιωμάτων σε ακίνητα, πλοία και αεροσκάφη και κατά τη σύνταξη κληρονομικών συμβάσεων.

4. Οι εξετάσεις των ασκουμένων να συνεχίσουν να διενεργούνται, όπως μέχρι σήμερα, δύο φορές το χρόνο.

Η Ολομέλεια επισημαίνει επίσης ότι το άνω σχέδιο των διατάξεων επιδέχεται περαιτέρω βελτιώσεων, ιδίως νομοτεχνικής φύσεως προς κάλυψη κενών και αποσαφήνιση των σχετικών διατάξεων και θα αποστείλει άμεσα στο Υπουργείο τις τελικές προτάσεις της επί των ανωτέρω θεμάτων και τις νομοτεχνικές βελτιώσεις.

ΚΩΔΙΚΑΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

Η Ολομέλεια εκφράζει , κατ' αρχάς, τη διαμαρτυρία της για την αιφνίδια κατάθεση προς δημόσια διαβούλευση του εν λόγω σχεδίου νόμου. Παρά το γεγονός ότι η Ολομέλεια συμμετείχε με εκπροσώπους της στη σχετική Επιτροπή, ουδέποτε έγινε δέκτης του τελικού σχεδίου-κειμένου, το οποίο έλαβε γνώση όταν τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση, λίγες ώρες πριν την έναρξη της παρούσας συνεδρίασής της.

Στο πλαίσιο αυτό, η Ολομέλεια διατυπώνει την αντίθεσή της ιδίως ως προς τις διατάξεις που προβλέπουν: 1. Τη μη αναστολή των προθεσμιών και τη μη διακοπή της παραγραφής με την εναρκτήρια αρχική συνεδρία 2. Στην διεύρυνση των υποθέσεων που υπάγονται στην εναρκτήρια αρχική συνεδρία. 3. Στην υποχρεωτική σύνταξη υπομνήματος από διαμεσολαβητή σε περίπτωση αποτυχίας

της εναρκτήριας αρχικής συνεδρίας, 4. Στη δυνητική πρόταση του διαμεσολαβητή χωρίς τη συμφωνία των μερών και 5. Στη μείωση της εκπροσώπησης της Ολομέλειας στην Κεντρική Επιτροπή Διαμεσολάβησης

Η Ολομέλεια θα τοποθετηθεί επί του συνόλου των διατάξεων μετά λεπτομερή επεξεργασία των διατάξεων του Σχεδίου και εξουσιοδοτεί προς τούτο τη Συντονιστική Επιτροπή

Επίσης, θα ζητήσει συνάντηση με τον αρμόδιο Υπουργό για να αναδείξει τα προβλήματα που δημιουργούνται από τις σχετικές διατάξεις.

ΚΑΤΑΧΡΗΣΤΙΚΕΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΚΑΙ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ

Η Ολομέλεια έχει στηλιτεύσει, κατ' επανάληψη, καταχρηστικές και αθέμιτες συμπεριφορές Εταιρειών Διαχείρισης Απαιτήσεων αλλά και Τραπεζών και έχει αναλάβει συγκεκριμένες πρωτοβουλίες προς αντιμετώπιση των εν λόγω προβλημάτων.

Δυστυχώς, μέχρι σήμερα, οι συμπεριφορές αυτές συνεχίζονται με αποτέλεσμα να διακυβεύονται τα δικαιώματα των οφειλετών και να δυσχεραίνεται το έργο των δικηγόρων.

Η Ολομέλεια αποφάσισε να θεσπίσει Διαρκή Επιτροπή παρακολούθησης και ελέγχου για τις καταχρηστικές πρακτικές αυτές και να διοργανώσει Συνέντευξη Τύπου για να αναδείξει τα προβλήματα και τους κινδύνους που ανακύπτουν από τις συμπεριφορές αυτές καθώς και την έκτασή τους. Ανάλογα δε, με την εξέλιξη των πραγμάτων θα εξετάσει κάθε πρόσφορο μέτρο για την αντιμετώπιση των φαινομένων αυτών.

Ο αγώνας του δικηγορικού σώματος για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που ανακύπτουν θα είναι διαρκής. Το επιβάλλει, πρωτίστως, το κοινωνικό μας καθήκον για την προστασία των ευάλωτων οικονομικά συμπολιτών μας.

ΕΞΩΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ ΟΦΕΙΛΩΝ

Η Ολομέλεια επισημαίνει ότι οι διατάξεις του άρθρου 14 του ν. 5313/2026 προβλέπουν ειδική, εξαιρετικά γρήγορη, διαδικασία εκποίησης της ακίνητης περιουσίας των πολιτών που συμμετέχουν στον εξωδικαστικό μηχανισμό ρύθμιση οφειλών, με εξαίρεση την κύρια κατοικία, η οποία ουσιαστικά εξομοιώνεται με πτώχευση και μάλιστα χωρίς τα εχέγγυα της δικαστικής κρίσης και με τιμή εκποίησης την τιμή εμπορικής αξίας που αναγράφεται στη σύμβαση αναδιάρθρωσης.

Περαιτέρω, οι διατάξεις του άρθρου 15 ν. 5313/2026 προσδίδουν ουσιαστικά εκτελεστότητα σε τροποποιητική δανειακή σύμβαση με αποτέλεσμα να διευκολύνονται ανεπίτρεπτα οι δανειστές σε βάρος των οφειλετών που επέλεξαν τον εξωδικαστικό μηχανισμό για τη ρύθμιση των οφειλών .

Η Ολομέλεια κρίνει ότι οι άνω διατάξεις θα πρέπει να τροποποιηθούν ώστε να διασφαλίζονται τα περιουσιακά δικαιώματα των οφειλετών και να δημιουργούνται εχέγγυα δίκαιης και βιώσιμης λύσης.

Συνάδελφοι που έφυγαν...

Άγγελος Σκαρίμπας του Ευθυμίου, (1937 - 2026)

Ο αξιόλογος συνάδελφος Άγγελος Σκαρίμπας που έφυγε το καλοκαίρι του 2026 άφησε την τελευταία του πνοή σε ηλικία (89) ογδόντα εννέα ετών.

Ο εκλιπών είχε γεννηθεί στον Πειραιά το έτος 1937, εγγράφηκε στα μητρώα του Δ.Σ.Π. την 2/4/1963, είχε προαχθεί, ως Δικηγόρος παρ' Εφέταις, την 11-1-1977, καθώς και είχε προαχθεί, ως Δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω, την 9/10/1980. Παραιτήθηκε λόγω συνταξιοδοτήσεως ένεκεν γήρατος κατά την 19/12/2013 και είχε ανακηρυχθεί μετά την παραίτησή του με απόφαση του Δ.Σ.Π. Επίτιμος Δικηγόρος. Διεκόνησε το δικηγορικό λειτούργημα επί (50) πενήντα συναπτά χρόνια. Ήταν ένας ευπατρίδης της Δικηγορίας, που απετέλεσε πρότυπο και υπόδειγμα για εμάς τους, τότε, νεότερους συναδέλφους. Ήταν απόλαυση η αντιδικία μαζί του, γιατί χαρακτηριζόταν από το υψηλό επίπεδο της αντιπαραθέσεως με τον συνάδελφο χωρίς «υπόγεια» κτυπήματα. Το κυριότερο, όμως, στοιχείο της προσωπικότητος του ήταν Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ, η οποία τον καθιέρωσε στις καρδιές και την εκτίμηση των συναδέλφων, ως πόλο συσπειρώσεως. Επίσης και χάρις στην πολύτιμη προσωπική του συνδρομή ανασυστήθηκε η ποδοσφαιρική ομάδα του Δ.Σ.Π., η οποία στα τέλη της δεκαετίας του 1980 εμεγαλούργησε αγωνιστικά και επίσης χάρις στην πολύτιμη προσωπική συνεισφορά αυτού και του γυιού του Ευθύμιου συστήθηκε, επιτέλους, το Σωματείο Συνταξιούχων Δικηγόρων Πειραιώς «ΛΥΣΙΑΣ». Θερμά συλλυπητήρια στην οικογένειά του.

Σωτήρης Αθανασάκος του Γεωργίου (1964 -2026). Ο Σωτήρης σπούδασε στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και ξεκίνησε τη δικηγορία το 1989. Ήταν ιδιαίτερα δραστήριος συνάδελφος, μαχόμενος δικηγόρος πάντοτε στις επάλξεις. Ευγενικός και αγαπητός στους φίλους και συναδέλφους του. Είχε δημιουργήσει μια υπέροχη οικογένεια με τη σύζυγό του Μαρία Μπήτρου και τα δυο παιδιά τους, Γιώργο και Στέλλα. Διετέλεσε μέλος του Διοικητικού συμβουλίου του Δικηγορικού συλλόγου Πειραιά το 1993 με 1996 θέση την οποία υπηρέτησε με συνέπεια, ακεραιότητα και ανιδιοτέλεια. Επίσης υπήρξε και μέλος του Πειθαρχικού συμβουλίου του ΔΣΠ. Θερμά συλλυπητήρια στην οικογένειά του.

Αθηνά Βάτου του Νικολάου (1977-2026). Γεννήθηκε στη Κοζάνη το 1977. Γράφτηκε στο σύλλογο το 2003 και προήχθη στο Εφετείο 13.11.2007 και στον Άρειο Πάγο το 2016. Η Αθηνά μια συγκροτημένη και άριστη επιστήμονας, ευγενική, εξαιρετικός άνθρωπος και οικογενειάρχης, δίπλα στον καλό Συνάδελφο και Δήμαρχο Σαλαμίνας Γιώργο Θ. Παναγόπουλο, έφυγε και αφήνει πίσω της ένα δυσαναπλήρωτο κενό. Θερμά συλλυπητήρια στην οικογένεια της, στον Γιώργο και τα παιδιά της.

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΤΡΟΧΑΙΟΥ & ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΣΕ ΧΡΟΝΙΑ ΤΟ ΜΟΝΑΔΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΤΡΟΧΑΙΟΥ

www.esd.gr

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
Piraeus Bar Association

Ο Δικηγορικός Σύλλογος Πειραιά και η Επιθεώρηση Συγκοινωνιακού Δικαίου συνδιοργανώνουν το

10ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΤΟ ΤΡΟΧΑΙΟ ΑΤΥΧΗΜΑ

Αστική & Ποινική Ευθύνη των Εμπλεκομένων Μερών

Παρασκευή 9 & Σάββατο 10 Οκτωβρίου 2026

Πειραϊκός Σύνδεσμος · Καραΐσκου 104, Πειραιάς · Τ.Κ. 18535

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 09.10.2026

16.00–16.45 Προσέλευση Συνέδρων — Εγγραφή

17.00–17.30 Έναρξη Συνεδρίου — Χαιρετισμοί

Κωνσταντίνος Χριστοδούλου — *Καθηγητής, Κοσμήτορας Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ*
Ηλίας Κλάππας — *Πρόεδρος Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιά*
Συντήριος Καλτσούνης — *Γενικός Διευθυντής Τροχαίας Αττικής*
Μιχαήλ Ονουφριάδης — *Εκδότης της Επιθεώρησης Συγκοινωνιακού Δικαίου*

Α΄ ΕΝΟΤΗΤΑ — 17.30 – 18.45

Προεδρεύων – Συντονιστής: Γεώργιος Συνόπουλος — *Πρόεδρος Τριμελούς Συμβουλίου Διοίκησης Πρωτοδικείου Πειραιά*

- **Επικίνδυνη οδήγηση – Άρθρο 290Α ΠΚ: Νομολογιακή εξέλιξη και πρακτική αντιμετώπιση**
  Απόστολος Γραμμένος — *Εισαγγελέας Πρωτοδικών Αθηνών*
- **Κακουργηματική δίωξη σε τροχαία ατυχήματα**
  Πολυχρόνης Τσιρίδης — *Δ.Ν., Δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω*
- **Ανακύπτοντα ζητήματα στην ποινική διαδικασία των τροχαίων ατυχημάτων**
  Αναστάσιος Τριαντοφύλλου — *Αν. Καθηγητής Νομικής Σχολής ΔΠΘ*
- **Υποστήριξη κατηγορίας στα τροχαία ατυχήματα**
  Λάζαρος Γιατράκος — *Δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω*

Β΄ ΕΝΟΤΗΤΑ — 19.00 – 20.30

Προεδρεύων – Συντονιστής: Ιωάννης Παπαδόπουλος — *Δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω, Μέλος της Επιτροπής Νομικών της Ένωσης Ασφαλιστικών Εταιρειών Ελλάδος*

- **Παραγραφή εν επιδεκία**
  Ηλίας Γιαρένης — *Αρεοπαγίτης*
- **Ειδική διαδικασία εκδίκασης αυτοκινητιακών διαφορών – Δικονομικά ζητήματα και οι τροποποιήσεις του ν. 5221/2025**
  Άννα Εμ. Πλεύρη — *Επίκ. Καθηγήτρια Νομικής Σχολής Α.Π.Θ.*
- **Ζητήματα παραγραφής σε περίπτωση επιδείνωσης υγείας παιδόντος σε τροχαίο ατύχημα**
  Γεώργιος Καραμιζάρης — *Σύμβουλος Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιά*
- **Συντρέχον πταίσμα — Εφαρμογή 300 ΑΚ στα τροχαία ατυχήματα**
  Ιωάννης Ιωαηφέλλης — *Δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω*

ΣΑΒΒΑΤΟ 10.10.2026

09.00–09.30 Προσέλευση Συνέδρων — Εγγραφή

Γ΄ ΕΝΟΤΗΤΑ — 09.30 – 10.45

Προεδρεύων – Συντονιστής: Ιωάννης Κατζημανώλης — *Δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω*

- **Μέλλουσα αποθετική ζημία**
  Κίμων Σαϊτάκης — *Επίκ. Καθηγητής Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ*
- **Χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης (ΑΚ 932)**
  Κωνσταντίνος Κουτρέτσης — *Δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω*
- **Αποζημίωση επί μόνιμης αναπηρίας (ΑΚ 931)**
  Ηλίας Τζιτζικάκης — *Αντιπρόεδρος ΔΣΠ* & Χρήστος Ηλιάδης — *Σύμβουλος ΔΣΠ*

Δ΄ ΕΝΟΤΗΤΑ — 11.00 – 12.30

Προεδρεύων – Συντονιστής: Αθανάσιος Νικολόπουλος — *Αρεοπαγίτης*

- **Δέσμευση πολιτικών δικαστηρίων από αθωωτική ποινική απόφαση**
  Γεώργιος Παπαγεωργίου — *Αρεοπαγίτης*
- **Ευθύνη Επικουρικού Κεφαλαίου σε περίπτωση πτώχευσης ή ανάκλησης άδειας ασφαλιστικής εταιρίας**
  Ηλίας Κλάππας — *Πρόεδρος Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιά*
- **Τροχαία ατυχήματα με στοιχεία αλλοδαπότητας**
  Γεώργιος Αμπατζής — *Δικηγόρος Πατρών κ.τ.*
- **Παρουσίαση ΒΝΠ «Ο ΣΟΛΩΝ»**
  Ευστράτιος Ονουφριάδης

Ε΄ ΕΝΟΤΗΤΑ — 12.45 – 14.00

Προεδρεύων – Συντονιστής: Φεβρωνία Τσιγκλιζιώλου — *Πρόεδρος Τριμελούς Συμβουλίου Διοίκησης Εφετείου Πειραιά*

- **Ευθύνη Δημοσίου — ΟΤΑ για τροχαία ατυχήματα και σε περίπτωση έργων συντήρησης οδικού δικτύου**
  Τζένη Πρεβεδούρου — *Καθηγήτρια Νομικής Σχολής ΑΠΘ*
- **Αντικειμενική ευθύνη ιδιοκτήτη ζημιογόνου οχήματος — μη οδηγού**
  Γεώργιος Αναγνωστόπουλος — *Πρωτοδίκης Πειραιώς*
- **Αυτοκινούμενα οχήματα νέας τεχνολογίας (ηλεκτρικά πατίνια) — Ρυθμιστικό πλαίσιο και προκλήσεις**
  Μαρινέττα Γουνάρη-Κατζηαράντου — *Ε. Αντιπρόεδρος Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών*
- **Η έννοια του «τρίτου» σύμφωνα με το άρθρο 50 Ν. 4949/2022**
  Νίκη Τεμπονέρα — *Δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω*

ΣΤ΄ ΕΝΟΤΗΤΑ — 14.15 – 15.30

Προεδρεύων – Συντονιστής: Γεώργιος Τριαντοφυλλάκης — *Καθηγητής Νομικής Σχολής Δ.Π.Θ.*

- **Αποδεικτικά μέσα στην ειδική διαδικασία των τροχαίων ατυχημάτων (βιντεοληπτικό υλικό — ιατρική & τεχνική πραγματογνωμοσύνη)**
  Μαρία-Φανή Παλαμίδη — *Εφέτης Πειραιώς*
- **Τοξικολογική έρευνα μέθης — ναρκωτικών**
  Ιωάννα Διαλυνά — *Αστυν. Διευθυντής Ειδικών Καθηκόντων, Προϊσταμένη Τοξικολογικού Εργαστηρίου Δ.Ε.Ε. ΕΛ.ΑΣ.*
- **Ανάλυση DNA στο τροχαίο ατύχημα — Δυνατότητες, περιορισμοί**
  Αριστέα Μεθενίτη — *Διδάκτωρ Βιολογίας, Αστυν. Διευθυντής Ειδικών Καθηκόντων, Διευθύντρια Υποδ/νσης Βιολογικών & Βιοχημικών Εξετάσεων, Δ.Ε.Ε. ΕΛ.ΑΣ.*

15.30 ΚΛΕΙΣΙΜΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ · Μπουφές